

കവനോദയം ൨൮.

പ്രിയദർശികാ.

കടത്തനാട്ടു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻ
ഭാഷപ്പെടുത്തിയത.

കവനോദയം ര.വ.

പ്രിയദർശികാ.

കടത്തനാട്ടു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻ
ഭാഷപ്പെടുത്തിയത.

കടത്തനാട്ടു പൊർളാതിരി ഉദയവർമ്മ ഇളയ
തമ്പുരാന്റെ കല്പനപ്രകാരം
ഇദ്ദേഹനാട്ടു കെ. നാരായണൻനമ്പ്യാൽ
കടത്തനാട്ടു കെ. കൃഷ്ണവാരിയമ്മ കൂടി
പരിശോധിച്ചു ശരിപ്പെടുത്തി.

കോഴിക്കോട്

സ്റ്റേഷനർ അച്ചുകൂടത്തിൽ നിന്നു
അച്ചടിച്ചത.

1901

Printed by T. K. K. K. at the "Speculator Press,"
Nadapuram (published by T. K. K. K. at Nadapuram).

വില്പന രൂ. രണ്ടു.

അവതാരിക.

ശ്രീമൽകേരളവർഗ്ഗവിരാജനീക്ഷിതകായ ജാഷാശാ
 രണമുത്തരിന്റെ ഉത്ഭവത്തിന്നു ശേഷം ദിവസംപ്രതി
 യന്നുപോലെ പലകാരിരി നാടകങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്ന
 നൂവരുന്ന ഇക്കാലത്തു ഇതിനെ കുറിച്ച ഒരു അവതാരി
 ക ഏഴുതേങ്ങിവരുന്നെ ആദ്യം ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നി
 ു- എന്നാൽ ഈ പുസ്തകം തർജ്ജമ ചെയ്ത കിണതു നോ
 രിയപ്പോൾ മുഖ്യമായ നൂറു രണ്ടു സംഗതികൾ വായന
 ന്നാലെ അറിയിക്കേണ്ടുന്നത അത്യാവശ്യമായി തോന്നുക
 ഞാൽ ഇതിലേക്കു ഉദ്യമിക്കുന്നു.

ശ്രീഹർഷാഭാവിനാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതായ ഇതി
 ന്റെ മുഖപുസ്തകത്തിൽ അല്പം ചില സ്തവനകൾ ഉണ്ടെ
 ന്നുള്ള ചിലരുടെ ആക്ഷേപം കേവലം നിരാകരിക്കുന്ന
 രതല്ലെങ്കിലും കഥാബന്ധത്തെ സംബന്ധിച്ചെടുത്തോ
 ു ഇത്രമാത്രം മാന്യതമുള്ളതായ ശ്രമികൾ സംസ്കൃതഭാ
 ഷയിൽ വളരെ ഉണ്ടോ എന്നു സംശയമാണു- ഇതിലേ
 രു സംസ്കൃതപണ്ഡിതന്മാരായ സഹജന്മാർ സാക്ഷിക
 ുണ്ടാണു മാത്രമേ പറയുന്നുള്ളു- മുഖകർത്താവിനെ മീതര
 ഞനാദരിക്കുന്നത അനുചിതമാണെന്നു വെച്ചു മുൻപു സ്ത
 മിപ്പിച്ചതായ സ്തവനകളെ പരിഹരിക്കുവാൻ ഞാൻ ശ്രമി
 ച്ചിട്ടില്ലെന്നുള്ളതു വായനക്കാർ ഏന്റെ പേരിൽ ഒരു വ
 ചിയ ഭോഷമായി ഗണിക്കേണ്ടല്ലെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു- ഇ
 തിലെ രാജ്യ മൂന്നു ശ്ലോകങ്ങൾ പിഴയുള്ളതുകൊണ്ടോ
 ചപ്രശസ്തരുടെ ആധികൃതകൊണ്ടോ നല്ലവണ്ണം അത്ഥം
 നേർത്തിലാവാനെ കിടപ്പുണ്ടു- അതുകൾ കേവലം വിട്ടുക

ഉയന്നതു വേടിപ്പിളെന്തവെച്ച ഭേദവിധേന ഭാഷപ്പെട്ട അർത്ഥങ്ങളിലും, അശേഷംപോലും തൃപ്തികരങ്ങളായിട്ടില്ലെന്നു ഞാൻ തന്നെ സമ്മതിക്കുന്നു- കറു ഭാഗങ്ങളിൽ പ്രായേണ മിക്കതും പലയാളഭാഷയിൽ അഭംഗിതെന്നാണേയും, ഭൂവത്തെ കഴിയുന്നതും വിട്ടകളയാതേയും ഭാഷപ്പെടുത്തുന്നതിലേക്കു ഞാൻ വേണ്ടുവോളം ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നാൽ ആ ശ്രമം ഏതുത്തോളം സഫലമായിട്ടുണ്ടെന്നു വിചാരണചെയ്തു വിധി പറയേണ്ടുന്ന ഭാരം വായനക്കാരുടേതാകയാൽ അതിനെ കുറിച്ച ഇവിടെ ഒന്നും ചിന്തിക്കേണ്ടുന്ന ആവശ്യമില്ലല്ലോ- 'വെളിച്ചകെട്ട' നിമിത്തം ഇതിലെ കഥാസമ്പ്രദായം സാധാരണയാർക്കും അനായാസേന മനസ്സിലാകുവാൻ പ്രയാസപ്പെട്ടതാണെന്നുള്ള ശങ്കയാൽ കഥാസംഗ്രഹം കൂടി ഇവിടെ കാണിപ്പാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

അംഗരാജാവായ ഭൂവർമ്മാവിനു പ്രിയദർശിക എന്ന പേരായിട്ട ഒരു കെട്ടുണ്ടായിരുന്നു- കലിംഗരാജാവായ വളരെ സൈന്യവും കണ്ടു കോപിച്ചു തനിക്കു തന്നായിട്ട അപേക്ഷിച്ചു- ഭൂവർമ്മാവായ അദ്ദേഹം അനുവദിച്ചില്ല- വസുരാജാവിനു കൊടുപ്പാൻ നിശ്ചയിച്ചു- ഇതുമറിഞ്ഞ് കലിംഗരാജാവു വളരെ കോപിച്ചു- ഭൂവർമ്മാവിനെ യുദ്ധം ചെയ്തു കോല്ലിച്ചു ചത്തു വെച്ചു- ഈ ലക്ഷ്യത്തിൽ ഭൂവർമ്മാവിന്റെ കയ്യെങ്കിലും പ്രിയദർശികയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയിട്ട, അവളുടെ പിതൃസ്നേഹിക്കണം അനുബന്ധമായിട്ടു വിസ്മയകേതുവിന്റെ സമീപം കൊണ്ടുവന്നാക്കി- അക്കാലത്തുതന്നെയാണു വസുരാജാവിന്റെ പടനായകനായ വിജയസേനൻ സ്വാമികല്പനയാൽ വിസ്മയകേതുവിനെ സംഹരിച്ചത- അപ്പോൾ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്ന പ്രിയദർശികയെ വിസ്മയകേതുവിന്റെ കൈമാറ്റം വെച്ചു

വിജയനഗരൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു വസരാജാവിന്റെ രാജധാനിയിലാക്കി- അദ്ദേഹം തന്റെ രാജാക്കിയായ വാസവദത്തയുടെ ഒന്നിച്ച അവളെ താമസിപ്പിച്ചു- രാജകന്യകയെ വേണ്ടുന്നവിധം നൃത്തഗീതവാദ്യാദികളെല്ലാം അഭ്യസിപ്പിച്ച അവളെ തന്റെ സോമരിയെപ്പോലെ കൊണ്ടുനടക്കേണമെന്നും മറ്റും വാസവദത്തയെ എല്പിച്ചിട്ടു മരണാശിക്ഷ.

ഈ പ്രിയദർശിക, ഈ നാദികയിലേ പ്രധാനനായി കരാണ- ഇവർ രാജാക്കിയോടുകൂടി താമസിക്കുന്ന കാലത്തു തന്റെ സത്യമായ പേര അരുമാടം തന്നെ പറഞ്ഞിരുന്നില്ല- അരണ്യത്തിൽനിന്നു കണ്ടുകിട്ടിയതിനാൽ, ആരണ്യക'യെന്നാണു അവളെ വിളിച്ചുവന്നത- വാസവദത്തയുടേയും പ്രിയദർശികയുടേയും അമ്മമാർ മൃത്യുശ്വാസത്തിലാകയാണു- എന്നാൽ സഹോദരിയാണു തന്റെ ഒന്നിച്ച താമസിയെ പോലെ താമസിക്കുന്നതെന്നു വാസവദത്തയോടുകൂടി, തന്നെ വിവാഹം ചെയ്യുകൊടുപ്പാൻ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട ആ രാജാവിന്റെ കയ്യിലായിരുന്നതാണെന്നതെന്നു പ്രിയദർശികയോടുകൂടി ആദ്യകാലത്തു അശേഷവും അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല.

മരു ദിവസം രാജാക്കിയുടെ കല്പനപ്രകാരം അരണ്യകയും മറ്റൊരു ഭാസിയും കൂടി താമരപ്പൂക്കളും മറ്റും പഠിച്ചാനായിട്ട ഉദ്യാനത്തിൽ ചെന്നു- അവിടെവെച്ചു രാജാവിന്നു ഇവളെ കാണാനും സൗന്ദര്യം കണ്ടു ഭൂമിപ്പാനും സംഗതിയായി- അവളാകാണെന്നു രാജാവിന്നു ആദ്യം മനസ്സിലായില്ല- പിന്നെ ആ ഭാസിയുടേതല്ല അവളുടെ സംഭാഷണത്താൽ വിസ്മയകേതുവിന്റെ മകളായ രാജകന്യകയാണെന്നു മനസ്സിലായപ്പോൾ, അതിയായ അനുരാഗത്തോടുകൂടി അവളെ ലഭിച്ചാനെന്നാണു വ

ഴിയെന്ന ആലോചിച്ചു തുടങ്ങി- അതിനെ അനുരാഗം
 തോട്ടു കൂടിയാ ആ പുഷ്പങ്ങൾ, മുൻപു തന്നെ വിവാഹം
 ചെയ്താൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള വസ്ത്രാഭാരം എന്ന അറി-
 യുള്ളപ്പോൾ ആരണ്യകൾ ഉണ്ടായ കൌതുകവും, പ്രേമ-
 വും ഇത്രയെന്നു പറഞ്ഞുകൂട- അദ്ദേഹം ഉള്ളിൽ നി-
 റത്തു വഴിയുന്ന ആ അന്യോന്യാനുരാഗത്തെ രാജവയ-
 സ്വനായ വസ്ത്രകനിൽനിന്നും, ആരണ്യകളുടെ പ്രിയ-
 സ്നേഹിയായ മനോരമയിൽനിന്നും, രാജകുടുംബത്തി-
 ലെ ഒരു പൂജ്യമായ സാംക്രത്യായനിയിൽനിന്നും മറച്ചുവെ-
 ക്കുവാൻ പക്ഷം കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല.

അതിന്റെ ശേഷം അവരെല്ലാവരുംകൂടി ഈ ദമ്പ-
 തികളെ നേരിട്ടു ചേർക്കുവാൻ ഒരുപാടും നിശ്ചയിച്ചുവെ-
 ൾ കായ്ക്കുന്ന രാജകുടുംബമായ വാസവദത്ത ഒരു
 കാലത്തും അനുവദിക്കുകയില്ലെന്നു വെച്ച ഇതു സംബന്ധ-
 മായ യാതൊരു വിവരവും ഇവരുടെ അറിയിച്ചിട്ടില്ല- പി-
 ന്നേ ആദ്യമായാണു വിദ്യകകന്റെ ഭാര്യയെ രാജാവി-
 നെ അറിയിച്ചു- ആയതെന്തെന്നാൽ:—രാജാവിന്റെ വി-
 നോദത്തിനുവേണ്ടി ഒരു നാടകം അഭിനയിപ്പാൻ നിശ്ച-
 യിച്ചിട്ടുണ്ട്- “വാസവദത്തയുടെ അച്ഛൻ വാസരാജാവി-
 നെ ചങ്ങല വെച്ചതും, അദ്ദേഹത്തെ സംഗീതം പഠിപ്പി-
 ക്കുവാൻ വാസവദത്തയുടെ അടുക്കലാക്കിയതു; വാസ-
 വദത്തയോടുകൂടി അദ്ദേഹം ചങ്ങലയിൽനിന്നു വിട്ടുപോ-
 ന്ന ദേവിൽ വിവാഹം ചെയ്യതു”യെന്ന ഒരു കഥയാണു
 ആ നാടകത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത- ഇതിൽ വാസവ-
 ദത്തയുടെ വേഷം ആരണ്യകയും, വാസരാജാവിന്റെ
 വേഷം മനോരമയും കെട്ടണമെന്നാണു നിശ്ചയം- അ-
 റപ്പോൾ അവിടെ വന്നു മനോരമയെ പകരം രാജാവു ത-
 ന്നെ രാജാവിന്റെ വേഷം ഏകദേശമായി തമ്മിൽ

കൂടിക്കാഴ്ച കഴിച്ച ഗാന്ധിജിവാഹലാലകാരും അവളെ അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്താൻ.

ഈ ഉപായപ്രകാരമുള്ള സംഗതികൾ രംഗത്തിൽ വെച്ചു നടക്കുമ്പോൾ സംശയിക്കേണ്ടതായ ചില കാരണങ്ങൾ ഉണ്ടായതുകൊണ്ടു വിവരമെല്ലാം അറിവാൻ വന്നപ്പോൾ വാസവദത്തയുടെയും കോപത്തിന്നു മരുതിയും അളവും ഇല്ല- ഏതെങ്കിലും ഉടനെ ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്ത ചങ്ങല വെപ്പാൻ കല്പിച്ച അപ്പോൾ തന്നെ വാസവദത്ത രംഗത്തിൽനിന്നു പോയിക്കളഞ്ഞു- തന്റെ മനോഹരം സാധിക്കാത്തതുകൊണ്ടും, അങ്ങിനെ 'വിശ്വദീപ്തം'കെട്ടി വെച്ചതുകൊണ്ടും, വാസവദത്ത കഠിനമായി കോപിച്ചതുകൊണ്ടും വ്യസനസമ്മിശ്രമായ മറ്റു യോടുകൂടി വഞ്ചനാപാത്രം പിന്നെ വാസവദത്തയെ സമാധാനം ചെയ്യാൻ ശ്രമിച്ചു തുടങ്ങി.

കലിംഗരാജാവു ഭവവർമ്മാവിനെ രാജ്യഭക്തനാക്കിയെന്നു മുൻപെ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളല്ലോ- വഞ്ചനാപാത്രം ഈ വർത്തമാനം കേട്ടു ഉടനെ തന്നെ വിജയനഗരത്തെ സന്ദർശിക്കുകയും കലിംഗരാജാവിനെ സംഹരിച്ച ഭവവർമ്മാവിനെ മുൻസ്ഥിതിയിലാക്കി വരുവാൻ കല്പിച്ചതായിരുന്നു- കല്പനപ്രകാരമെല്ലാം ചെയ്തുവന്നുള്ള സന്തോഷവർത്തമാനത്തെ രാജാവിനെയും രാജ്ഞിയെയും അറിയിപ്പാൻ വേണ്ടി ഭവവർമ്മാവിന്റെ കത്ത് കയ്യെഴുത്തുകയും വിജയനഗരം അവിടെ വന്നതും മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം രാജാവു വാസവദത്തയെ സമാധാനിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമയമാണു- ഇതിനിടയിൽ വഞ്ചനാപാത്രം കൊടുപ്പാൻ നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന പ്രിയമയികയെ കൈവിട്ടു പോയ വിവരവും പ്രസംഗവശാൽ കത്ത് കയ്യെഴുത്തിട്ടുള്ള പ്രകാരമുള്ള കോപശബ്ദത്തിന്റെ മദ്ധ്യേ, ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

വിഷം കുടിച്ച് മരിക്കാറായിരിക്കുന്നുവെന്നു മനോരമയും വന്നു പറഞ്ഞു- തന്റെ സോദരിയായ പ്രിയദർശികയുടെ വിവരമെന്നും അറിയാത്തതുകൊണ്ടുള്ള വ്യസനത്തെക്കുറിച്ചു അതി കഠിനമായ ആരണ്യകയുടെ ആ വർത്തമാനം കേട്ട ഉടനെ മരണ അവളെ തന്റെ സങ്കീപം വെത്തി- കണ്ണുകൾ അവളെ കണ്ടപ്പോൾ തന്റെ സ്വാമിയുടെ പുത്രിയായ പ്രിയദർശികയാണെന്നു മനസ്സിലാക്കുകയും, അപ്പോഴേങ്ങനെ ആ കണ്ഠസ്ഥിതി കണ്ടു സീമയില്ലാതെ പരിതപിക്കുകയും ചെയ്തു- വിഷം കുടിച്ച് മരണാനുഭവിച്ചായി തന്റെ മുൻപിൽ കിടക്കുന്ന ആ കന്യക; സ്വന്തം പ്രിയസഹോദരിയായ പ്രിയദർശികയാണെന്നു അറിഞ്ഞപ്പോൾ വാസവദത്തയുടെ മനസ്സിലുണ്ടായ പലകാലിരി വ്യസനങ്ങളേയും, വിചാരങ്ങളേയും വിവരിക്കുവാനാവാം പ്രയാസമാണു- എന്നിങ്ങനെയൊരു പാത്രം- പാത്രമുണ്ടാകത്തക്കവിധം വിഷവൈദ്യം പഠിച്ചു വന്ന അതിസമർത്ഥനായ തന്റെ ഭർത്താവിരിക്കുമ്പോൾ എന്തിനായിരിക്കെ വ്യസനിക്കുന്നുവെന്നു വിചാരിച്ചു വശമാകാതെ അവളെ മക്കുറിച്ച് തന്റെ വളരെ വണക്കമായപേക്ഷിച്ചതുകൊണ്ടു രാജാവവളെ വിഷമിറക്കി ജീവിപ്പിച്ചു; എന്നു മാത്രമല്ല, സന്തോഷസമുദയമായ വാസവദത്തയുടെ അനുവാദത്തോടുകൂടി തന്നെ എന്നുവെച്ചാൽ അത്യന്തനിഷ്പന്ധത്തോടുകൂടി തന്നെ, ആരണ്യകയുടെ വേഷംകാൽ പ്രിയദർശികയായി തീർന്നു, നഷ്ടപ്പെട്ട കഥാനായികയായ ആ കന്യകാരത്തത്തെ വിവാഹം ചെയ്തു അത്യന്ത സന്തോഷത്തോടുകൂടി ഏല്പാപം സുഖമായിരുന്നു.

പരിഭാഷകൻ.

പ്രിയ ദർശികാ.

ഒന്നാമങ്കം.

ധൂമത്താൽ രുൺ കലങ്ങി പ്പനിമതികിരണം
കൊണ്ടു പിന്നെ അരികു
പ്രേമത്താൽ കാശനെപ്പാർവ്വനരുമിനായി
ബ്രാഹ്മണിൻ ശങ്കരയോടേ
ഗംഗാ ജന്മാവിനെ അനുപമനഖമുദരെ
കണ്ടുസ്മിയിച്ചുകൊണ്ടും
മംഗ്ലാ പാണിഗ്രഹത്തിൽ പൂജകൃതനരവാം
ശൈലി സൗഖ്യം തരട്ടേ

അനുകൂലമല്ല—

കൈലാസം പൊക്കിട്ടുന്മേലും ഗണനീര കരുകും
പുനർ, കുട്ടിക്കുമാരൻ
ചേലോടേ മാതൃരണ്ടു മരുവി, യഥിഗണം
പാർവ്വതീ കോപകാന്ത
കാലാലുണ്ണിനാലെ ദശമുഖനാഥ പാ
താമരലോകത്തിലായ
ശാലം പേരിച്ച ചെന്നിട്ടുകെട്ടുകി രാഗി
പ്രോള ദേവൻ തുണെക്ക

(നാളിയുടെ അവസ്ഥാനം)

സുരധാരൻ - (ചാരി നടന്നു) ഇപ്പോൾ ഈ വാസ
നാസവത്തിൽ, അനേകരാജ്യങ്ങളിൽനിന്നു വന്നവരും
ശ്രീമഹാമഹാരാജാവിന്റെ ആഭിമുഖ്യത്താൽ

നാരദനെ ബഹുമാനപൂർവ്വം വിളിച്ചിരിക്കുന്ന പറഞ്ഞു-
 “ഞങ്ങളുടെ സ്വാമിയായ ശ്രീഹർഷമഹാരാജാവ അതിവി-
 ശേഷപ്പെട്ട കഥാബന്ധത്തോടുകൂടി ‘പ്രിയശിക്ഷാ’ എ-
 ന്നൊരു നാടിക ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നു ബഹുവാക്കായികേട്ടു-
 എന്നാലത അഭിനയിച്ചു കണ്ടിട്ടില്ല- അതുകൊണ്ടു, സക-
 ലജനാനന്ദകരനായിരിക്കുന്ന ആ രാജാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള
 ബഹുമാനംകൊണ്ടോ, ഞങ്ങളുടെ നേരെയുള്ള കരുണ
 കൊണ്ടോ, അതൊന്നു വേണ്ടവിധം നടിച്ചുകൊണ്ട് കൊ-
 ള്ളാം” എന്നു- അതിനാൽ ഏനി വേഷം കെട്ടി അഭീഷ്ടം
 സാധിക്കുവാൻ നോക്കട്ടെ- (ചുറ്റും നോക്കിട്ടു) സന്ദൃശ്യ-
 നാക്കല്ലോ- ഇതു സമ്മതമായിരിക്കുമെന്നാണു എന്റെ
 ഉദ്ദേശം- എന്തെന്നാൽ:-

ശ്രീഹർഷൻ കവിവീര, നിസ്സഭുരും

കൊണ്ടാടിട്ടും നല്ലതാ

ബീഹർഷാസ്സഭവസ്വരാജചരിതം

നാട്ടുജ്ഞരും ഞങ്ങളും

കാരോന്നീവകയോർക്കിലൊക്കെ കതിയോ,

മൽഭാഗ്യപുരത്തിന്നു

പാതാൽ സർവ്വകൊത്തുകൂടി യിവിടെ

“ശ്രാദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടാണോ

ന.

+ (ആകാശത്തിൽ ചെവികൊടുത്തു) എന്തുപറയുന്നു?

“കൈലാഷിനിമുദമയാമുദയാവനീശൻ

സാമാന്യകുടിലനു ഭാഷയിലാക്കിയില്ലേ?

ആരോഭരോടഭിനയിച്ചതു കാണുന്നതായ്

കാലിച്ചിട്ടനു കരുതത്തൊടു ഞങ്ങളെല്ലാം”

ര.

എന്നോ? (ആലോചിച്ചിട്ടു) സന്ദൃശ്യന്മാർ പറഞ്ഞ
 തു ശരിതന്നെ- മലയാളികളായ ഇവരുടെ സന്ദേശം

അതിന്നു ഇതു തന്നെ ഉത്തരം † (അങ്ങിനെക്കു നേരെ നോക്കിട്ട) അല്ല; പ്രസ്താവനക്കു ആരംഭിച്ചപ്പോഴേക്കുതന്നെ നമുക്കു അഭിപ്രായമുണ്ടായ അംഗരാജാവായ ഭവവർമ്മാവിന്റെ വേഷം കെട്ടിട്ടു നമുക്കു സമ്മാദരൻ തെയ്യറായിക്കഴിഞ്ഞുവോ എന്നാൽ എന്നു വേണ്ടുന്ന വേഷമണിയുവാൻ അനേകം കരുക്കളുണ്ടു (ഹോയ)

(ഇങ്ങിനെ പ്രസ്താവന)

(അനന്തരം കണ്യക പ്രവേശിക്കുന്നു)

കണ്യകി-വൃന്ദനശ്രമങ്ങളെ നടിച്ച നാശ സിദ്ധിട്ടു
അയ്യോ! കണ്യ! കണ്യ!

രാജാവിനുള്ളതു ബന്ധുവിന്യോഗതാപം

രാജ്യം വെടിഞ്ഞതുകൊണ്ടു കഷ്ടതാപം

ഈ വന്നതൊക്കെ യിവനിക്കിനെ യാത്രനാട്ടം

ജീവിച്ചതിന്റെ പലമാണതിനല്ല വാടം

(വൃന്ദനത്തോടും-അമ്മത്തോടും) “കകളെ തരമുണ്ടെന്നു തൊന്നപേക്ഷിച്ചിട്ടും വണ്ഡരാജാവിന്നു കൊടുപ്പാനല്ല നിശ്ചയിച്ചത” എന്നു അങ്ങിനെ പരിഭവപ്പെട്ടുകൊണ്ടു, വണ്ഡരാജാവു ചങ്ങലയുൾ കാടുന്നതരം നൊക്കി, രാജാവിന്റെ പന്തളത്തോടു തുല്യനായ തടവു കടാത്ത ശരവത്രയത്തോടു കൂടിയ ഭവവർമ്മ മഹാരാജാവന്നു, മഹാപാപി കലാശൻ ഇങ്ങിനെയുള്ള ആപത്തു വരുത്തിയെന്നുള്ളതു സത്യമാണെന്നിലും ഉള്ളതായി തോന്നുന്നില്ല. ദൈവത്തോടു കൂടെ നേരെ ഇത്ര കഠിനനായിപ്പോയതെന്താണെന്നു അങ്ങിനെയെങ്കിലും രാജ്യത്തിന്റെ വണ്ഡരാജാവന്നു കൊടുക്കുമൊട്ടത്തു സമാധിയുടെ കടം വീട്ടാമെന്നു വിചാരിച്ചു, ഉത്തരവാദി മഹാദെവയെ ആശ്രയിക്കുന്നവനായിത്തീർന്നു

[illegible]

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ

[↑](#)
[↓](#)
[↶](#)
[↷](#)
[↺](#)
[↻](#)
[↱](#)
[↲](#)
[↴](#)
[↵](#)

മുഹൂർത്താദി ചോന്ന ധാരമാനം
വച സ്മരണാദി വസന്താദിനേ പോൽ

൩

(പോയ)

(ഇങ്ങിനെ വിഷ്ണുഭം)

(അന്നന്തരം രാജാവും വിദ്വാകനും പ്രവേശിക്കുന്നു,
രാജാവ്)

ഭൃത്യന്മേഘമറിഞ്ഞു. മന്ത്രിമന്ത്രിൻ
മാഹാജ്യവും കഷ്ടതാർ,
മിത്രഹൃദ്യമൊഴെക്കൂടി, "വിവരം"
പെരൊന്നൊന്നും പരം;
നിന്തി യുദ്ധപരിശ്രമം, ശശിമുഖീ
മാന്യകൃപും കൈകൾ വ
ന്നെന്തി ധർമ്മവശാൽ വരേണ്ടവയുതീ
ബന്ധുബന്ധനാൽ വന്നു മേ

൭

വിദ്വാകൻ—(കോപത്തോടുകൂടി) അല്ലയോ രാജാ
വേ! പെലയാളികൾ, മഹാപാപി ആ കെട്ടിയിട്ടുവന്നെ
ത്തന്നെ എന്തിനാണു പ്രശംസിക്കുന്നത് അവനെ ഇപ്പോ
ൾ മാനം കളയ്ക്കു- പുതുതായിപ്പിടിച്ച ആനയെപ്പോലെ, ഖ
ലഖല യെന്ന ചെറുതോടുകൂടിയ ഇരിമ്പു ചങ്ങലയുടേ കെട്ടി
ട്ടിടിയ കുമ്പകൾക്കും, ശൂന്യമായി ഭക്ഷണമായി സന്താപ
സുചകമായ മനസ്സാപത്തോടും, ദോഷം നിമിത്തം തുറി
ച്ചു മിഴിച്ചിരിക്കുന്ന കണ്ണുകൾക്കും കൂടി വലുതായ കരം
കൊണ്ടു നിലത്തു നിലക്കൊണ്ടു നാഴിയിൽപോലും അവി
ടുന്ന അങ്ങിനെ ഉറക്കൊഴിച്ചു കഴിച്ചില്ലേ.

രാജാവ്—വസന്തക! താനൊരു ഭക്തൻതന്നെ. ആ
പോയിട്ടു നോക്കു

കണ്ഠ ക്രിമിമൂർന്ന് കല്പായയോ

കണ്ടീല തന്നാനനം

പുണ്യ ചങ്ങലയൊച്ചകൊണ്ടുവേ നി

മേട്ടില തലാകൃപും

കാവൽക്കാരെ നിനച്ചിട്ടുനിരവധംതൻ

നോക്കാനുണ്ടെൽക്കാരെയി

നേവം ബന്ധനഭോഷകായവർത്തനം

കാണാതെ കാണുന്നു നീ

പു

വിദൂഷകൻ—(ഗദ്യത്തോടെ) ബന്ധനമിത്ര സുഖമാണെങ്കിൽ ഭ്രമവർഷാവിനെ ചങ്ങല വെച്ചുകൊണ്ടു കലിംഗരാജാവിന്റെ നേരെ ഇവിടുന്ന് എന്തിനാണുകോ പിചിരിക്കുന്നത്?

രാജാവ്—(ചിരിച്ചിട്ട്) എന്റെ വിപ്ലവി എല്ലാവരും വാസവദത്തയെ വലിച്ചു ബന്ധനത്തിൽനിന്നു വിട്ടുപോരുന്ന വത്സരാജാവല്ല- ആളെ, റം കഥ നിൽക്കട്ടെ- വിസ്ഫുലകേതുവിന്റെ നേരെ വിജയസേനനെ പാഞ്ഞുവെച്ചിട്ടു ദിവസം കുറെ അധികമായല്ലോ- അയാളുടെ അടുക്കൽ നിന്നു ഭയത്താൽ ഇതുവരെ വന്നു കണ്ടില്ല അതുകൊണ്ടു മന്ത്രിയായ അജ്ഞാപനെ വിളിക്കു- അയാളോടു ചില കല്പന പാശ്ചാത്യ

കാവൽക്കാരത്തി—(പ്രവേശിച്ചു) മഹാരാജാവു ജയിച്ചുവെങ്കിലും ജയിച്ചാലും വിജയസേനനും അജ്ഞാപനം പട്ടിക്കൽ വന്നു നിൽക്കുന്നു.

രാജാവ്—അവരെ വേഗത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവര.

കാവൽക്കാരത്തി—മഹാരാജാവിന്റെ കല്പനപോലെ (പോയി).

(അനന്തരം അജ്ഞാപനം വിജയസേനനും പ്രവേശിക്കുന്നു)

അണുപാൻ—(വചനമിട്ടു)

ദോഷങ്ങളോടുകൂടിയൊന്നാണെന്നുള്ളതും അന്നു
ദോഷങ്ങളോടുകൂടിയൊന്നാണെന്നാണു ശങ്കയോടെ
അയ്യോയെന്നുള്ളതും പുറത്തേക്കു പോയാൽ

പുറത്തു കാണുമ്പോൾ പതിക്കുവാൻ മുൻപാൽ ന.

(അടുത്തുള്ളവർ) മഹാരാജാവേ അവിടുത്തെ

രാജാവു (പിറം മുണ്ടിടാത്ത) അണുപാൻ ! ഇ

വിടെ ഇരിക്ക.

അണുപാൻ—(പിറിച്ചുകൊണ്ടു ഇരുന്നിട്ടു) വിന്ധ്യ
കേതുവെ യെപ്പുവന്ന വിജയസേനൻ ഇതാ നമസ്കരി
ക്കുന്നു.

(വിജയസേനൻ അല്പകാലം ചെയ്യുന്നു).

രാജാവു—(അയ്യോയെന്നാണു അയ്യോയെന്നാണു) അ
ന്നിടത്തോളം സുഖമേകുന്നുമില്ലല്ലോ

വിജയസേനൻ—തിരുമനസ്സിലെ അനന്തരമേക്കാൾ
ഇപ്പോൾ സുഖമേകുന്നു

രാജാവു—വിജയസേനൻ ! ഇരിക്ക

(വിജയസേനൻ ഇരിക്കുന്നു)

രാജാവു—വിജയസേനൻ, വിന്ധ്യകേതുവിന്റെ വ
ർത്തമാനം എന്താണെന്നാണു പറയു

വിജയസേനൻ—മഹാരാജാവേ ! തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു
കോപിച്ചാലുള്ള അവസ്ഥയിലായി എന്നല്ലാതെ മറ്റൊന്നു
പറയാനാണു

രാജാവു—എന്നാലും വിന്ധ്യരിച്ചതന്നെ കേൾക്കണം

വിജയസേനൻ—മഹാരാജാവേ ! എന്നാൽ കേട്ടാ
ലും ഇവിടെ നിന്നു അങ്ങനെയൊന്നും, തിരുമനസ്സിലെ കല്പനയ്ക്കു
കാര്യം കഴിയാതെപ്പോയി സൈന്യങ്ങളോടുകൂടി പുറപ്പെ
ട്ടു മൂന്നു ദിവസംകൊണ്ടു വളരെ ദൂരം നടന്നെന്നാണു, പ്രഭാ

കൊലത്തിൽ വിധാനിയാതെതന്നെ ആ വിഡ്ഢികേതു
വിന്റെ നേരെ ചെന്നു മാടി

രാജാവ്—എന്നിട്ടു പിന്നെ?

വിജയസേനൻ—അന്നന്തരം വിഡ്ഢികേതു ഞങ്ങളു
ടെ സൈന്യങ്ങൾ നിലവിലിട്ടിട്ടുണ്ടു കൊലാഹലം കേട്ടു
ണന്നു, വിഡ്ഢികേതു തന്നെ വരുന്ന സിംഹം പോലെ,
സൈന്യം വാഹനം മുതിലാത്തൊന്നും നോക്കാതെ തൽ
ക്കാലം അടുത്തുണ്ടായെന്നു ചുരുങ്ങിയ സന്നാഹത്തോടു
കൂടി പാഞ്ഞു വന്നു, തന്റെ പേരുവിളിച്ചു പറഞ്ഞു വേദാ
ഷിച്ചുകൊണ്ടു വേഗത്തിൽ ഞങ്ങളോടു യുദ്ധത്തിന്നു ആ
രംഭിച്ചു

രാജാവ്—(തന്നെയാണു നോക്കി ചിരിച്ചിട്ടു) വിഡ്ഢി
കേതു ചെയ്യുന്ന നന്നായി- എന്നിട്ടോ പിന്നെ?

വിജയസേനൻ—ഞങ്ങൾ പിന്നെ, അദ്ദേഹമിദ്ദേ
ഹമാണെന്നു വെച്ചു കയ്യിലും ഉടലാലും ഒന്നുകൂടി വ
ലിച്ചു വലുതായ യുദ്ധത്താൽ സഹായക്കാരെത്തൊക്കെ ക
ടക്കുകയിന്റെ ശേഷം, അദ്ദേഹം പുറകുനായിട്ടു തന്നെ
സൈന്യനാശത്താൽ അധികമായ കോപത്തോടുകൂടി അ
തഭയങ്കരമായ യുദ്ധം തുടങ്ങി

രാജാവ്—നന്നായി! വിഡ്ഢികേതു വളരെ നന്നായി-

വിജയസേനൻ. ഹോരാജാവേ! എന്നിങ്ങനെ വളരെ
പറയുന്നു- ചുരുക്കമായവിധിയാം.

കൊൽക്കത്തിയിട്ടു പത്തിനിയരയെ

പ്രേരിച്ചു, പൊന്നങ്ങളാൽ

ഒരങ്ങുശ്വസമുഹമെങ്ങിനെ ഭൃഗു

ശൂന്യം കണക്കോളിയും

നാനാസ്ത്രങ്ങളുതളുകൊണ്ടു തരസാ

വാളും കരത്തിൽപിടി

ചാനക്രട്ടുകൊടിവ വാഴനിരയോ

ക്കൊപ്പിച്ചു തപ്പാത്തവൻ

൧൦

മിന്നും വാളിനുചേർന്ന കാന്തി കലര

ന്നംസഞ്ചാക്കൊത്തുള്ളവൻ

സൈന്യങ്ങൾക്കതിരാപരിണിയെയുമോ

ചേർന്നീടിനാനേകനായ്

വിന്നീടായുധമേറ്റു മാറ്റു നറുകി

പ്പോയിട്ടമിക്ഷിണനായ്

തീന്നിട്ടുള്ളൊരു വിന്ധ്യകേതുസ്തപനേ

ക്കൊന്നിടുന്നെൻ പോരിൽത്താൻ

൧൧

രാജാവ്—രമണവൻ ! സൽപുരുഷോ ചിതമായ വഴി
ക്കു ചെന്നു ചേർന്ന വിന്ധ്യകേതുവിന്റെ മരണത്താൽ സ
ത്യമായിട്ടും നാം ലജ്ജിതനായി ഉവിക്കുന്നു.

രമണവൻ—മുണത്തിൽ മാത്രം മനസ്സു വെക്കുന്ന
ഇവിടുത്തെപ്പോരേയുള്ളവക്കു ശത്രുവിന്റെ മൂണങ്ങളും സ
ഹോഷത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു.

രാജാവ്—വിജയസേനാ ! ഈ സന്തോഷത്തിന്റെ
ഫലം കാണിച്ചു കൊടുപ്പാൻ കൈവണ്ണം വിന്ധ്യകേതുവി
ന്നു കൈം വല്ലവരുമെങ്ങോ?

വിജയസേനൻ—മഹാരാജാവ ! അതും അറിയി
ക്കാം. വിന്ധ്യകേതുവിനെ പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി സംഹ
രിച്ചതിൽപിന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭൗതികശരീരവും അദ്ദേ
ഹത്തോടു കൂടിയെങ്കിലും ഭഗവത്തോടു വിന്ധ്യമലയിലേ
ക്കു മാറ്റിപ്പോയി. ഇപ്രകാരം അപ്രദേശമെല്ലാം ശൂന്യമാ
യി തീർന്നശയം “അയ്യോ അയ്യോ ! അയ്യോ അയ്യോ ! ഏ
ന്നിങ്ങിനെ കരഞ്ഞു പറഞ്ഞു കൊണ്ടു ആത്മാത്മാനുരൂപ
യായ ഒരു കന്യകയേ വിന്ധ്യകേതുവിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ക

എ ആവളഭേദമെന്തിന്റെ മകളാണെന്നുവെച്ചു ബോധം
ഇങ്ങട്ടേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു പടിക്കൽ നിറുത്തിട്ടുണ്ട്- എ
നി ആവളെകുറിച്ചു മഹാമാന്ദാവൃതനെ പ്രമാണം

രാജാവു—യശോധരേ! നീ വേഗത്തിൽ പോയിട്ടു
ഇവളെ വാസവദത്തയുടെ അടുക്കൽ കൊണ്ടുവരണം
“ദേവിയുടെ സാമാജികയേപ്പോലെ ഇവളെയും നോക്കി
രക്ഷിച്ചു, യോഗ്യതപ്പെട്ട കന്യകകളേ വേണ്ടുന്ന വിധം ഗീത
പാത്ര ഗുണാദികളെല്ലാം അഭ്യസിപ്പിച്ചു, തേജാവുമാനുവേ
ണ്ടുന്ന കാലം വന്നാൽ എന്നെ കാൽപ്പെടുത്തണം” എ
ന്നു ദേവിയോടു പറയുകയും വേണം

കാപൽക്കാരത്തി—മഹാമാന്ദാവൃതകുടുംബപോലെ

(പോയി)

(അന്തിമമായിട്ട് സ്തുതിപാഠകൻ)

പൂനത്തിന്ദിനം വേണുനാഥ മുഴുവനൊരു

രുന്ന വേദശാസ്ത്രജ്ഞം

നാനാസംസ്കാരഗീതീകൃത വസന്തമതി

നാളിൽനിന്നിട്ടമരം

തൂങ്ങിച്ചിരിപ്പുണ്ടാകിയ മുവന്നിരയാൽ

സ്വപ്നകുടുംബം വേറി

കാണിട്ടുണ്ടെന്നു തോന്നും വിധകിതവിധസീ

ടുന്നതേ സ്താനകാലം

൧൨.

രാജാവു—(കെല്പുനോടെ) അല്ല! ആദ്യം ആ
കാലമെഴുത്തിൽ എന്തെ കാഴിഞ്ഞുവോ? ഇപ്പോഴാകട്ടെ

മീത്താട്ടംകൊണ്ടു തോന്നുന്നതെങ്കിലും തിരിച്ചു

കുന്നപോലകൊണ്ടാവാൻ

ചാത്താട്ടംകൊണ്ടുവെക്കുന്നതിന്നു ചിതകൾപോൽ

ചിരിയാക്കുന്നു മൈലം

അമ്മന്നൂ തമ്പരത്തിൻ കടമ്പലിലേമ്പാൽ

മാതൃഭയ കാൻകിടാപ്പം

തഞ്ചാത്തെ ചാമ്പരീകാവല കരികവിപ ദൈ

വിട്ട കാതാനു ടന്നം

൧൧

കുടന്നപൻ : വേഗം എഴുന്നൽക്ക- അകത്തുപോയി
 വേണ്ടുന്ന കർമ്മങ്ങളെല്ലാം ചെയ്തു വിജയസേനനേ സഖ്യ
 രിച്ചു കലംകരാജാവിനെ സ ഹർച്ചാൻ ച : അമ്മയക്ക

(എല്ലാവരും പോയ)

(ഇങ്ങനെ ഒന്നാകകം)

രണ്ടാമതാകം-

(അന്നന്തരം വർത്തമാൻ പ്രദർശനം)

വർത്തമാൻ—ഉപവാസവ്രതത്തോടു കൂടിയ വാസ
 വദത്താമേവി, സ്വർഗ്ഗവാതനത്തിനുവേണ്ടി എന്നെ കല
 ണിപ്പാൻ പോകുന്നുവെന്ന ഇഷ്ടീവരക ചാകയുണ്ടായ,
 അതുകൊണ്ടു ധാരാളമൊട്ടു ന്നത്തിലുള്ള കൂട്ടത്തിൽ ഉ
 ന്ന കളിച്ചു ഭേദിച്ചുണ്ടെ അടുക്കൽ പോയ. കോഴ കരയുടേ
 അല്ലെങ്കിൽ നരകശ്ലാഘയുള്ള ബ്രാഹ്മണക്കു കോവലക
 ജ്ഞ നന്നു എത്തിനെ പ്രതിഗ്രഹം കിട്ടം. (അന്നന്തരം
 നേരേ നോക്കിട്ടു ഭേദിച്ചുണ്ടെ വിരഹകാലത്തുള്ള വ
 നോടത്തിനു വേണ്ടി തോഴലിപ്പാടം ധാരാളമൊട്ടുന്ന
 അതിലകത്തന്ന പുറപ്പെട്ടുകഴങ്ങുവോ എന്നാൽ തോ
 ശരോടുകൂടിയെന്ന പോയട്ടു ചാക്കത്തുപോയ കയ്യും

(അന്നന്തരം വർത്തമാൻ ചാക്കു പ്രവേശനം)

രാജാവ—

ക്ഷീണിച്ചു താലിമാരും ഗളതലമതിലാ
 ഒന്നായി പൊങ്ങാളുരിച്ചും
 ചേണറുംകൊണ്ടുഷ്ടസ്ഥിത് പെട്ടൊരു വിധുവേ
 വക കാഞ്ഞാ മയിച്ചും
 കാണാനായ് നോന്പു നോന്വിട്ടതിധൃതി കലരും
 കാണയെ പുത്തനായി
 കാണം പ്രേമത്തെക്കാത്തുള്ളവളൊട്ട കിടയായ്
 കാണവാൻ കൈയെകും മേ

൧.

വിദ്യക്കന്—(അടുത്തുചെന്നു) അവിടുത്തെക്ക ന
 ല്ലതു വരട്ടെ

രാജാവ. (നോക്കിട്ടു) വസന്തകാ! തനിക്കു എന്താ
 ണ കര നന്ദോഷമുള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നത.

വിദ്യക്കൻ—ബ്രാഹ്മണനേ ദേവി ചൂടിപ്പാൻ പോ
 കുന്നു

രാജാവ—അതുകൊണ്ട് എന്താണു്

വിദ്യക്കൻ—(ഗർവ്വത്തോടെ)നാവും, അഞ്ചും, ആ
 റും വേദങ്ങൾ പഠിച്ചുട്ടുള്ള അനേകം ബ്രാഹ്മണരുള്ള മേക
 വിലകളതു വെച്ചു ദേവിയുടെ അടുക്കൽ നിന്നു കന്നാമതാ
 യിത്തന്നെ സ്വസ്തിപ്രായനം മേടിപ്പാൻ തക്ക യോഗ്യതയു
 ള്ള ബ്രാഹ്മണനാണു ഞാൻ.

രാജാവ—(ചിരിച്ചിട്ടു) വേദത്തിന്റെ ഏറ്റവും കൊ
 ണ്ണതന്നെ ബ്രാഹ്മണ്യം അറിയച്ചു കഴിഞ്ഞുവല്ലോ, ആ
 ടേ, മഹാബ്രാഹ്മണാ, വരു ധാരാഘ്രഹോച്ഛാനത്തിലേക്കു
 പോകുക.

വിദ്യക്കൻ—മഹാരാജാവ കല്പിക്കുമ്പോലെ

രാജാവ—ഈനാൽ മുമ്പിൽ നാക്കു

വിദ്യാകൗടവം—പോകുക (ചുറ്റി നടന്നു നോക്കി) അല്ലയോ തോഴരെ! നോക്കൂ ഇടവിടത്തെ പൊഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പലകാതിരി പുണ്യങ്ങളോടുകൂടിയ മനോഹരമായ പാറപ്പുറത്തോടും, സെതളം കൊണ്ടു വന്നു വേണിരിക്കുന്ന വെള്ളമുള്ള കുന്നുകൊണ്ടു കലഞ്ഞതായ, ഏതെങ്കിലുംതരത്തിലുള്ള വിചിത്രങ്ങളോടും, താമരപൂവന്തറ മണത്തോടു കൂടിയതായ കാവതളി വിടർന്ന ചെമ്പരത്തി പൂക്കളോടും, ഇടതിരി നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പച്ചിലകൾക്കിടയ്ക്കായി അണുപോലും കൂടിയ ധാരാളമായൊന്നത്തിന്റെ ഭംഗിനോക്കൂ

രാജാവ്—സദൃശ്യ താൻ പാഞ്ഞതു ശരിയാണു. ഇതാ ഇവിടേ

ചേരന്തപ്പുറംകൊണ്ടി ഫലമതു കളിരാൽ

മന്നൊണന്നു തോന്നും

പാറപ്പുറത്തിന്റെ ഗന്ധം ഗന്ധമെല്ലമാ

ണന്നു ശരിച്ചുപോകും

വെളിൻകൂട്ടം, പൊഴിഞ്ഞിടീനി കലശര

സ്തേയം പിംഗാശരാഗം

പുണ്യംകൊണ്ടു പാടുന്നതു മധുരമൊ

ടൊത്തിതവ്യക്തമാക്കാവ്

൨

വിദ്യാകൗടവം—അല്ലയോ തോഴരേ! ഇതുംകൂടി നല്ല വണ്ണം നോക്കൂ ഇടവിടത്തെ പൊഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പുണ്യങ്ങളോടു കൂടിയ ഒരു പാലമരം, ഇപ്പോഴും ഇലകളുടെ ഉള്ളിൽനിന്നു മഴ കഴിഞ്ഞ ഉടനെ ഇറവിയിട്ടെന്ന പെരുതുള്ളികളോടുകൂടിയതാണോ എന്നു തോന്നും.

രാജാവ്—താനീ സഭശപ്പെടുത്തിപ്പറഞ്ഞതു ശരിയാണു ചക്കകാലത്തോടുകൂടിയെന്താകട്ടെ എന്തെന്നാൽ.

നെഞ്ചെറിപ്പുവിനെക്കാൾ പ്രഭകളെമിട്ട

സ്വല്പിനാലേ തുളിക്കും

ചെങ്കോലേപ്പട്ട കേടറ്റൊരു മരതകര

അങ്ങിനെക്കൊല്ലുമായി,

വീണ്ടിട്ടും ചെമ്പരത്തിക്കുസ്മരനുകളോ

കൊത്തിട്ടനിപ്രഭരം

കാണുന്നുഞ്ചിത്രശാപ പൂഴ്ന്നിവഹമയോ

മുടി വാഴുന്നപോലെ

ന.

(അനന്തരം ദാസി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ദാസി.-വാസവദത്താദേവി എന്നോട കല്പിക്കരുതായി “എട്ടി ഇഴിവരിക്കേ ഞാനിന്ന അഗന്യകയായി ഒരു പുതിപ്പാൻ പോകുന്നു അതുകൊണ്ടു നീ പോയ്ക്കു ചെങ്കോലപ്പട്ടകൊട്ടിക്കൊണ്ടു വരണം ഈ ആരണ്യകയും ധാരാളമൊത്താണതിലുള്ള താമരപ്പൂക്കൾ, വൈകുന്നേരം കൂമ്പിപ്പോകുന്നതിന്നു മുൻപായിട്ടു, വേഗത്തിൽ പറച്ചുകൊണ്ടുവരട്ടെ” എന്നു- ഈ സാധുവിന്നു ആ കൂലം അത്ര പരിചയമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു ഞാനവളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകട്ടെ (അണിയറക്കൽ നേരെ നോക്കിട്ട) ആരണ്യക! ഇവടെ ഇങ്ങുവരു.

(അനന്തരം ആരണ്യക പ്രവേശിക്കുന്നു)

ആരണ്യക. (കണ്ണുനീർമാടേ പൂക്കൾപ്പെട്ട വിചാരം) അങ്ങിനെയുള്ള പാശത്തിൽ അറച്ചു ചാർന്നവരോട ആജ്ഞാപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന, എനിക്കിപ്പോൾ അന്യന്റെ കല്പന കേൾക്കേണ്ടിവന്നുവല്ലോ- ദൈവത്തിന്നു ഇന്നതേ ചെയ്തുകൂടുവെന്നില്ല അല്ലെങ്കിൽ, ഇതെന്റെ ചോഷംതന്നെയാണല്ലോ ഇതെല്ലാം അറഞ്ഞിട്ടും ശരീരത്തെ നശിപ്പിക്കാതിരുന്നില്ലേ? എന്നു ഇപ്പോൾ എന്താണു ചെയ്യാവതേ? ഞാൻ വാചാരികളെ ചെയ്തതാണെങ്കിൽ

അത അസാധ്യമാണ്- വിവചിപ്പിച്ചതായ വംശത്തെ, നെ-
ളിവാക്കിത്തീർത്തു തന്നതൊന്നെ നിസ്സാരമാക്കുന്നതും ഭംഗി-
യല്ല എല്ലാം പാഞ്ഞതുകൊണ്ടു ചെറുത്തുതന്നെ അല്ലാതെ
എന്നിങ്ങനാണു ഗതി.

ഇന്ദീവരിക—അതെന്തുകൊണ്ട് ഇവയെവെ

അതെന്തുക—ഇതാ ഞാൻ വരുന്നു- (തലമുറ നടിച്ച്)

കുളത്തിലേക്കു എന്തായും റുറുറുറുറുറുറു

ഇന്ദീവരിക—ഇതു ചേക്കുതിന്നോട്ടത്തിന്റെ മറവി-
ലാണ്- വേഗം നാം ഇറങ്ങുക- (ഇറങ്ങുന്നതായി നടിക്കുന്നു).

രാജാവു സഭയെ മറെറൊരാളാകാൻ വിചാരിക്കുന്ന
തും വർഷകാലത്തോടു വളരെ സാദൃശ്യമുണ്ടെന്നാണു പര-
സനാത. ('നേരേനിപ്പുവിനെക്കാൾ' എന്ന പദ്യം കേൾക്കു-
കൊള്ളുന്നു.)

പുരുഷൻ—(ദേവതയോടൊന്നു) അതുമിതും നോ-
ക്കിക്കൊണ്ടു അവിടുത്തേക്കു വിരഹാഭിമുഖമായ മനസ്സി-
നെ വിനോദിപ്പിക്കുന്ന തിരക്കാണ്- ബ്രാഹ്മണനായ എ-
ന്നൊരു ചിന്നെ, സ്വസ്തിപ്രാർത്ഥനത്തിനുള്ള സമയം അതി-
ക്രമമെന്നും ഞാനെന്നി വേഗം കളത്തിൽ ചെന്നു കളിച്ചു
ദേവിയുടെ അടുക്കൽചെന്നു ഹാജരാവട്ടെ

രാജാവു. ഏതൊ വിസ്തരിച്ചോ? നോമുപോൾ കളത്തി-
ന്റെ സമീപം എത്തിക്കഴിഞ്ഞു ഇങ്ങിനെ അനേകെന്തി-
യങ്ങൾക്കു ഉണ്ടാകുന്ന സുഖത്തെ അനുഭവിക്കുവാൻ താൻ
കാണുന്നില്ലല്ലോ നോക്കൂ

കാനാമണ്ണിരമണ്ണകുമാരിയെക്കൊണ്ടു വിര

നേരത്തും ചെവിയിൽ

മാന്ത്രികതയെപ്പറ്റി നിരന്തരം ചിന്തിക്കുക

കൂടാതെ കണ്ടുവന്നു

ഉദയൻ സൗധങ്ങളാലെ നയനമതിനമേ
താമരപ്പൂമണത്താൽ
മുക്തിനം വാരിതട്ടീട്ടിളകിന ചെറുകാ
നേറ്റു സൗഖ്യംകെഴിക്കും

൨.

വര- കളത്തിന്റെ കരക്കു ചെല്ലുക (ചുറ്റിനട
ന്ന നോക്കിട്ടു) സഖേ' നോക്കു നോക്കു.

ഏറ്റുത്തായ കമലങ്ങളൊത്തുകൊണ്ടു
മറ്റൊരിനിക്കലകനായ കളം നിനച്ചാൽ
ഉദ്യാനദേവതയുടേ നയനം കണ്ടാൽ
സൂര്യ്യ മുഖം മക തരുന്നിത നോക്കട്ടമ്പോൾ

വിദൂഷകൻ—(കൈതുകത്തോടേ) ഞല്ലേ തോഴരേ!
നോക്ക-നോക്ക. പുഷ്പസൗരഭ്യത്തോടുകൂടിയ വഞ്ചിന്റെ
നിരപോലെയുള്ള തലമുടിയാടും, പവിഴവള്ളപോലെ ചു
കന്ന കരപ്പുവത്തോടും, മംഗിയിൽ കൃശമായി കണാഥ
രമായ ബാഹുവതയോടും കൂടി സത്യമായിട്ടും പ്രത്യക്ഷമാ
യികാണുന്ന ഉദ്യാനദേവതയുപ്പോലെയുള്ള ഈ സ്ത്രീ ഏ
താണു?

രാജാവ്—(കൈതുകത്തോടേ നോക്കിട്ടു) അടുവാൻ
രൂപലാവണ്യംകൊണ്ടിവരും ഏനിക്കും അനേകവിധസം
ശയങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കുന്നു- സത്യമായിട്ടും ഏനിക്കിവളേ ക
നസ്സിലായില്ല- നോക്കേ!

ഞല്ലാ! പാതാളമിരിക്കിന്നരഗതരണിതാൻ

വന്നിതോ പാത കാണാ

നില്ലാ, പാതാളലോകത്താവളൊടു സഖയാം

നാരിയെ കാണുകില്ല!

ഉദ്യാനത്താൽ നിവാപിങ്ങിനെ കരുവുകയാ

മല്ല താവല്ല യിപ്പോൾ

നല്ലാതിരുന്നെപ്പോൾ കരസരസിജമൊ

തൊരമോ ചാരുഗാത്രീ

സ

വിദ്യകൻ—(സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിട്ട്) ഇവൾ ദേവി
യുടെ ഭാസിയാ യ ഇന്ദ്രീയരികയാണല്ലോ ഈ വള്ളിക്കടി
ൽ മറഞ്ഞു നിന്നു നോക്കുക

(രണ്ടാളും അങ്ങിനെചെയ്യുന്നു)

ഇന്ദ്രീയരിക—(താമരയിലു പരിചുതായി നീളി) ആ
രശ്മികെ! ഭവതി താമരപ്പൂവു പഠിക്കു ഞാനിത്താമരയി
ലായിൽ ചോമനിച്ചുകൊൾവ വിച്ച ദേവിയുടേ അടുക്കൽ
പോകട്ടെ

രാജാവ—സദേ ! വർത്തമാനം പറയുകയാണെന്നു
തോന്നുന്നു- മനസ്സിലാക്കി കേൾക്കുക- ഒരു സമയം വിവ
രം കൈ അറിയാം

(ഇന്ദ്രീയരിക പോകുവാൻ ക്ഷയിക്കുന്നു)

ആരണ്യക—അല്ലെ ഇന്ദ്രീയരികെ ഏനിക്കിവി
ടെ നിന്നോട്ടുകൂടാതെ ഇരിപ്പാൻ തെളക്കമാണു

ഇന്ദ്രീയരിക—(ചിരിച്ചിട്ട്) ഇപ്പോൾ ദേവി പാഞ്ഞു
ത്താൻ കേട്ടതു പോലെയായാൽ പന്നെ ഭവതി ഏന്നോ
ട്ടു കൂടാതെ വളരെ ദിവസം ഇരിക്കേണ്ടി വരുകയല്ലോ.

ആരണ്യക—(വിഷാദത്തോടെ) ദേവി എന്താണു
പറഞ്ഞതു്

ഇന്ദ്രീയരിക—‘വിന്ധ്യകേതുവിങ്കൻ മകളായ ഇവ
ൾക്കു ജ്ഞാപുഷ്പാവേണുന്ന കാലംവന്നാൽ ഏന്നെ കാ
ൽയാക്കാം’ എന്ന അപ്പോഹത്തെ മഹാജാവാവ എ
ന്നോടു പറഞ്ഞിരുന്നു- എന്നി ഇപ്പോൾ അവിടെ കാൽ
യാക്കട്ടെ എന്നാൽ പിന്നെ ഇവൾക്കു ജ്ഞാവിനെ ഉ
ത്താക്കുവാൻ ഹ്രമിക്കുകയല്ലോ” എന്നാണു

രാജാവ്—(സന്തോഷത്തോടെ) ഇവളാവിസ്മയകേതുവിന്റെ കകളാണു? (പശ്ചാത്താപത്തോടെ) ഇത്രനാളും ഞാൻ വഞ്ചിതനായിപ്പോയല്ലോ- സഖേ! കാണുന്നതിന്നു യാതൊരു തരക്കൂട്ടമില്ലാത്ത കന്യകയാണിവൾ- അതുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ സംശയിക്കാതെതന്നെ നോക്കാം.

ആരണ്യക. (ഭ്രഷ്ടപ്പെട്ട പെവി പൊത്തിട്ട്) ഏന്നാൽനീപോയ്തോ-അസംബന്ധം ചെയ്യുന്നതിന്നെങ്കൊണ്ടു ഒരു കായുവമില്ല.

(ഇന്ദീവരിക ഓടി നിന്നു പുപ്പറിക്കുന്നതായി നടിക്കുന്നു)

രാജാവ്. -അമ്പാ! ധീരതകൊണ്ട് ആഭിജാത്യത്തെ വെളുവാക്കുന്നു- സഖേ! ഇവളുടെ ശരീരസ്സുൾനസുഖത്തെ അനുഭവിപ്പാൻ പോകുന്നവൻ ഭാഗ്യവാൻതന്നെ.

(ആരണ്യക താമരപ്പൂ പഠിക്കുന്നതായി നടിക്കുന്നു)

വിദ്യക്കൻ. അല്ല തോഴരേ! നോക്കു, നോക്കു, ആശ്രയമാക്കുകയും- പുപ്പറിക്കുന്ന ഇവളിതാ വെള്ളം തട്ടിയിളക്കുന്ന കയ്യിന്റെ കാത്തികൊണ്ടു താമരയുടെ ശോഭയെ മങ്ങിക്കുന്നു.

രാജാവ്—സഖേ! പരമാർത്ഥംതന്നെയാണിതു; നോക്കു

നന്നായ് പീയൂഷധാരകൾക്കെതിരതി സുഖമി

ക്കണ്ണുകൾക്കായ് കൊട്ടക്കു

നെന്നാല്ലാത്താൽ മുഖമാലയതഴിയുകയാൽ

കെഴുകും പാതമേകി

ചന്ദ്രപ്രഭാഭാരികാമിനിയുടെ കര

സ്തഗ്നം മുറു മേഘി

ടിനീ പത്മംപം കൃന്യാത്തതു ഏകപരകാ

ശ്ചയ്യതായ് തോന്നിടുന്നു

ആരണ്യക—(ഭൂമിശ്ചാധാരേ നദി) അയ്യയ്യോ ! കഷ്ടം ! കഷ്ടം ! ! ചില ഭൂതഭൂമിശ്ചാധാരേ കാലശ്ചാധാരേ വിട്ടുകളഞ്ഞു കരിങ്കവലയപ്പട്രങ്ങളിൽ ചെന്നു വണിട്ടും എന്നു വല്ലാതെകണ്ടു ബാധിച്ച ഉപദ്രവിക്കുന്നു- (ഉത്തരീയംകൊണ്ടു മുഖം മറച്ചു ഭയത്തോടെ) അല്ല ! ഇന്ദ്രീയരികേ ! എന്നു രക്ഷിക്കണം- രക്ഷിക്കണം- ഇതേ ഭൂതഭൂമിശ്ചാധാരേ ഉപദ്രവിക്കുന്നു

വിദ്വേഷകൻ. അല്ല തോഴരേ ! അവിടുത്തെ മനോരഥമെല്ലാം സാധിച്ച കൂട്ടത്തിലായി. ആ പെലയാടികൾ വരുന്നതിന്നു മുമ്പുതന്നെ അവിടുന്ന് മിണ്ടാതെ അടുത്തു ചെല്ലു- വെള്ളത്തിന്റെ ശബ്ദം കൊണ്ടു കാലടിയൊപ്പം കേൾക്കാതെ ഇന്ദ്രീയരിക വന്നുവെന്നുവെച്ചു അവർ ഇവിടുത്തെ ആലിംഗനം ചെയ്തും

രാജാവ്. -നല്ലതു സഖെ ! നല്ലത- കാലാനുരൂപമായിട്ടു ഉപദേശിച്ചവല്ലോ (ആരണ്യകയുടെ അടുക്കൽ ചെല്ലുന്നു)

ആരണ്യക—(കാലടിയൊപ്പം കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു) ഇന്ദ്രീയരികേ ! വേഗംവാ- വേഗംവാ- ഭൂതഭൂമിശ്ചാധാരേക്കൊണ്ടു ഞാൻ കഷ്ടപ്പെട്ടു- (രാജാവിനെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു)

(രാജാവും കണ്യാലിംഗനം ചെയ്യുന്നു)

(ആരണ്യക ഉത്തരീയം മുഖത്തിൽനിന്നൊഴുത്തു രാജാവിനെ നോക്കാതെ വണ്ടുകളെ കാണുന്നതായി നടിക്കുന്നു)

രാജാവ്—(തന്റെ ഉത്തരീയംകൊണ്ടു വണ്ടുകളെ തെളിപ്പിച്ചു)

വേണ്ടാ വിഷാമമായി ഭീഷ ! സുഗന്ധഭോധം കൊണ്ടാണു വണ്ടുകൾ പതിപ്പതുകൂടി പക്ഷേ

ഇന്നീടേതന്നെ ചപലാക്ഷിയുഗത്തൊട്ടൊത്തി
 ഭീരീവരാഭ വിതീർക്കിൽ വിട്ടുപോകോ വ

ആരണ്യക—(രാജാവിനെക്കണ്ടു ഭയം നടിച്ച്) അ
 ല്ലാ! ഇതി ഇന്ദീവരികയല്ലേ? (ഭയത്തോടെ രാജാവിനെ
 വിട്ടു മാറിനിന്നു, ഇന്ദീവരികേ! വേഗം വാ വേഗം വാ
 എന്നു രക്ഷിക്കണം

വിദ്യക്കൻ—കൊള്ളാം! ഭൂമണ്ഡലം മുഴുവൻ രക്ഷി
 ല്ലാൻ സമയമായു വന്നുരാജാവു നിന്നെ രക്ഷിക്കുന്ന
 സമയം ഭാഗ്യമായ ഇന്ദീവരികയെ വിളിച്ചു കരയുക
 യാണോ?

(രാജാവു 'വേങ്ങാവിഷാദം' എന്നൊന്നുകൂടി ചൊ
 ല്ലുന്നു)

ആരണ്യക—(രാജാവിനെനോക്കി ആഗ്രഹത്തോ
 ടും ധൃഷ്ടതോടും കൂടി വിചാരിച്ചു) അമ്മനെനെന്നൊക്കട്ടല്ലാ
 ന് നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന മഹാരാജാവ ഇതാണല്ലോ- അമ്മനു
 ജ്ജ പക്ഷപാതം ഉ ചിതം തന്നെ- (പാരമ്പര്യം നടിക്കുന്നു)

ഇന്ദീവരിക—ആരണ്യകയെ ദയ്യുദ്ധകരണംചെ
 ന്നു കഷ്ടപ്പെടുത്തിയല്ലോ- അതുകൊണ്ട് അടുത്തുചെന്ന
 ആഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടു- ആരണ്യകേ! മയപ്പെടേണ്ട- ഇതി
 ഞാനെന്നതില്ലായി

വിദ്യക്കൻ— മാറിനാലും! മാറിനിൽക്കും! ഇതാ ഇന്ദീ
 വരിക ഏതൊക്കെത്തന്നെ- ഓം വിവരമെല്ലാം ദേവിയുടെ
 അടുക്കൽ ചെന്നു സംസാരിക്കാം- (ചുണ്ടിക്കാണിച്ചു) ഓം
 വാഴത്തൊട്ടത്തിൽചെന്നു കുറച്ചുനേരം ഇരിക്കുക.

(രണ്ടാളും അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നു.)

ഇന്ദീവരിക—(അടുത്തുചെന്നു കവിളുകളിൽ തലോ
 ടിക്കൊണ്ടു) അല്ലേ ആരണ്യകേ! വണ്ടുകളിങ്ങിനെ വന്നു

ഉപദ്രവിക്കുന്നതു താമരപ്പൂപ്പോലെയുള്ള ഭവനയുടെ മെ
ത്തിന്റെ ഭാഷമാണു (കൈകോൽതുവിടിച്ച) ഏനിപോ
കക- പകലവസാനിച്ചവല്ലോ

(പോകുന്നതായി നടിക്കുന്നു)

തരുന്നുക—(വാഴത്തോട്ടത്തിലേക്കു നോക്കിട്ട്) അ
ല്ല ഇന്ദീവരികേ! വെള്ളത്തന്റെ അതികുറ്റിനമായ ത
ണുപ്പകൊണ്ടു ഉരരുമ്പോൾ സംഭവിച്ചുപോലെ ഇരക്കുന്നു
അതുകൊണ്ടു പതുക്കെപ്പതുക്കെ നടക്കാം

ഇന്ദീവരിക—അങ്ങിനെയാവട്ടെ

(രണ്ടാളും പോയി)

വിദ്യക്കൻ. വരു പോകുക- പെലയാടികൾക്കും ഇ
ന്ദീവരിക അവളെക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പൊയിക്കൊണ്ടുവല്ലോ

രാജാവ്. (നിശ്ചയിച്ചിട്ട്) അല്ലാ പോയിക്കൊണ്ടു
വോ! സഭാ! വസന്തക! വിചാരിച്ച കാര്യം വിചാരിച്ചു കൂടാ
തെ നിശ്ചാഗ്യാന്മാക്കു സാധിക്കുന്നതല്ലല്ലോ (നോക്കിട്ട്)
സഭാ! നോക്കു- നോക്കു

ഭൂമി കണ്ടുകനിന്നതാ

ദിവ്യമൊക്കെത്തുള്ള താമരക്കൂട്ടം

സന്ദ്രിത യവളുടെ കരതല

സമ്പക്കസുഖത്തെത്തോർത്തോക്കുന്നു ൩൨

ഏനിയാരികൾ അവളെ കാണാനെന്നൊന്നു ഉ
പായം

വിദ്യക്കൻ—അവിടുനില്പോൾ പാവയെ പൊട്ടി
ച്ചുകുളഞ്ഞു കരയുകതന്നെയാണു. മേം വിദ്യവ്യാപന
ൻ പറഞ്ഞതുപോലെ ചെയ്തില്ലല്ലോ.

രാജാവ്—അങ്ങനെയൊന്നു ചെയ്യാതിരുന്നതാ

വിദൂഷകൻ—അതുതന്നെ ഇപ്പോൾ മാനുഷപോയോ? കിങ്ങാലെ അടുത്തു ചെല്ലണമെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞിരുന്നില്ലേ? എന്നുട്ടോ, അവിടുന്ന അപകടത്തിൽ ചാടിപ്പെണ്ണ കളവു കാണിച്ചാനറിഞ്ഞുകൂടാതെ ‘വേണാവിഷാഭം’ എന്നും മറ്റും ശകാരിച്ചു നിലവിളിക്കുമല്ലേ ചെയ്യൂ? എനി ഇപ്പോൾ കരയുന്നു! ഉപാധം ചോദിക്കുന്നു!

രാജാവ. ആശ്വസിപ്പിച്ചതു ശകാരികളായാണെന്നോ വിശ്വസിച്ചു പറഞ്ഞു?

വിദൂഷകൻ—വിശ്വസ്തനാണെന്നു അറിഞ്ഞുവല്ലോ എന്നു ഇവിടെ ഇരുന്നിട്ടുണ്ടെന്നാണു? ആഭിമുഖ്യം അന്യമിഷ്ടാദാതി. വരും- അകത്തേക്കു പോകുക.

രാജാവ.—(നോക്കിട്ടു) ഓ! പകൽ കഴിഞ്ഞപോലെ യാതി- ഇതാ- ഇപ്പോൾ,

പൊൽത്താരിൻകാണി കൈക്കൊണ്ടിരുന്നതുമായാതി

ക്കൊത്തുമ്പോൽഗമിച്ചു

കാൽതാണഡൻ തന്റെ ബിംബം മക മനകളുപോൽ

രാഗഭോജനമനുചന്ദ്ര

ചിത്തത്തിൽ കോണയെപ്പാർത്തമചവ മരുവീ

ടുന്നഹോ ചക്രവാകം

ചീതീതിടുന്നൊരിരുട്ടായ് ഭൂവനമതിലെനി

ക്കെന്നപോൽ ദിക്കശേഷം

൧൦

(ഏല്പാമ്പരും പോയി)

(ഇങ്ങിനെ രണ്ടാമങ്കം)

മൂന്നാമങ്കം-

—o—

(അനന്തരം മനോരമ പ്രവേശിക്കുന്നു)

മനോരമ—“അല്ലേ മനോരമേ ! ആയുധത്രയം
 യും ഏന്റേയും വശമാനത്തെ സാംക്രൂതാനി കരകാ
 കെരാക്കി ഉത്തരമീട്ടുള്ളതിൽ അഭിനയിച്ചതു കഴിച്ചു ബാ
 കിയുള്ളത ഇന്നു കൈമുദ്രിതമോസ്വയത്തൽ നിങ്ങൾ
 അഭിനയിക്കണം” എന്നു വാസവദത്താദേവി ഏനോദ
 കല്പിക്കുമ്പോൾ ഇങ്ങനെയൊരു ആരണ്യക ഇന്നലെ
 നെസ്സുകേടായട്ടു തുമ്പല്ലാതെയാണ അഭിനയിച്ചത- വാ
 സവദത്താദേവിയും കൈപ്പാപവും അതിനെ ചെയ്ത
 നപക്കം നിശ്ചയമായിട്ട് ദേവി ചോദ്യപ്പെടും- അതു
 കൊണ്ടു അവളെ എവിടെവെച്ചാണ നോ കണ്ടു ശകാരി
 കേണ്ടത? (നോക്കിട്ട്) ആരണ്യകയിൽ തന്നെയാണെ
 ചിലതെല്ലാം പാഞ്ഞുകൊണ്ടു കളഞ്ഞിന്റെ വക്കിലുള്ള
 വാഴത്തോട്ടതുകൾക്കു പോകുന്നു- എന്നാൽ ഹം വളി
 ക്കിൽ കാരണ നിന്ന ഇപ്രകാരം പറയുന്നത ഏതാണെന്നു
 കേൾക്കട്ടെ

(അനന്തരം ചിറഞ്ഞിടേൽ ഇന്നു കാകപാദവശ്യം
 നടിച്ചുകൊണ്ടു ആരണ്യക പ്രവേശിക്കുന്നു)

ആരണ്യക—(നിശ്ചയിച്ചിട്ട്) നെസ്സുകിട്ടാൻ ഒരു
 വക്കുള്ള ആളെ ചോദിച്ചു നീയെന്തിനാണ എന്നെ വ്യ
 സനിശ്ചയിക്കുന്നത്,

മനോരമ. -ഇതാണ നെസ്സുകേട്ടിന്നുള്ള കാരണം-ഇ
 വളയ്ക്കുന്ന ആഗ്രഹിക്കുന്നത ആവോ? ആളെ, നെസ്സി
 തന്നെ കേൾക്കട്ടെ.

ആരണ്യക—(കണ്ണുനീരൊടെ) അപ്രകാരം ഏന്റേ
 മുൻപിൽ വന്നിരുന്ന മഹാരാജാവ ഏതാണെന്ന ഇങ്ങി

നെ വ്യസനിച്ചിരിക്കുന്നത് ആശയക്കുരുതി! (നിശ്ചയിച്ചിട്ടു) അല്ലെങ്കിൽ ഇതെന്നു നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നോ മഹാരാജാവിന്റെ ദൈവമല്ല

മനോരമ (കണ്ണനീരാഴെ) അല്ലാ ഇവൾ മഹാഭാവിനെയെന്നോ ആഗ്രഹിക്കുന്നത് കൊള്ളാം പ്രിയ സഖി! കൊള്ളാം- നീന്റെ മോഹം ആജ്ഞാപ്രാപ്തമാകുന്നതെന്നു

ആരണ്യക— ആരോടാണു അനിവർത്തമാനം പറഞ്ഞു കറച്ചെങ്കിലും വ്യസനമാശ്വാസമാക്കേണ്ടുന്നതു (ആലോചിച്ചിട്ടു) എന്റെ മനസ്സിനു സമയമായ മനോരമയെന്ന ഇഷ്ടതാഴെയുണ്ടല്ലോ. ചങ്ങു നിമിത്തം ആവശ്യം ഇതു പറയുവാൻ അൻ ശതയല്ല- സഖി! മരിക്കേണ്ടതെ മനസ്സിനു സഖമുണ്ടാവാൻ മറ്റൊരു നവൃത്തിയും ഇല്ല

മനോരമ—(കണ്ണനീരാഴെ) അയ്യയോ! കഷ്ടംകഷ്ടം! ഞെ പാവത്തിന്നു അനുരാഗം വല്ലാതെ വളിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നാണു അനിർപ്പാൾ ഇവിടെ ചെയ്യേണ്ടതു

ആരണ്യക. (ആഗ്രഹത്തോടെ) വന്ദകൾ ഉപദിച്ഛേപ്പാൾ മഹാരാജാവു വന്ന ആലിംഗനം ചെയ്തു “അല്ലയോ ഭീരു ഭയപ്പെടേണ്ട” എന്നു ആശ്വസിപ്പിച്ചതിന്റെ ഉദ്ദേശം ഇതുതന്നെയോ

മനോരമ. (സന്തോഷത്തോടെ) അല്ലാ! മഹാഭാവി ഇവളേയും കണ്ടുവോ? എന്നാൽ എങ്ങിനെയാകിലും ഇവൾ ജീവിച്ചിരിപ്പാനിടവരും. എന്തെങ്കിലും അടുത്തു ചെന്ന ആശ്വസിപ്പിക്കട്ടെ. (വേഗത്തിൽ അടുത്തു ചെന്നു) മനോസ്സാടം പറയുവാൻ ലഭിക്കുന്നതു യുക്തംതന്നെ.

ആരണ്യക. (ലക്ഷ്യതോടെ വിചാരം) ഓ- ഓ-

ഇവളെല്ലാം കേട്ടുവല്ലോ- എന്നാലിനി സ്വർണ്ണമാക്കുന്നതു
തന്നെ യുക്തം- (കൈകൾ ചിട്ടച്ചു പ്രകാരം) പ്രിയസഖി !
കോപിക്കരുതേ ! കോപിക്കരുതേ ! ലജ്ജയാണു ഇവിടെ
കുറവുകാരത്തി

മനോരമ- (സന്തോഷത്തോടെ) 'തോഴി' മട്ടം സം-
ശരിപ്പെട്ടു. മഹാരാജാവു നിന്നെ കണ്ടുവോ ഇല്ലയോ
എന്നു നോക്കു പറയു

ആരണ്യക- (ലജ്ജയോടെ മുഖം താഴ്ത്തിട്ട്) ഇല്ലാം
പ്രിയസഖി തന്നെ കേട്ടുവല്ലോ

മനോരമ- മഹാരാജാവു നിന്നെ കണ്ടുവെങ്കിൽ എ-
നി മട്ടം വ്യസനിക്കരുത്. അവർക്കു തന്നെ നിന്നെ കാ-
ണാനുള്ള ഉപായം ചിന്തിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കും.

ആരണ്യക- തോഴി ഇക്കൂറും കൊണ്ടു പറയുന്നതാ-
ണ ഇത - അല്ലയോ ഇക്കൂറോളം ! ദേവിയുടെ ഗുണമാക-
ുന്ന ചങ്ങലകൊണ്ടു കെട്ടപ്പെട്ട് ഒരു ദേഹത്തിന്നു ഇതെ-
ങ്ങിനെ ഉണ്ടാകും?

മനോരമ- (ചിരിച്ചിട്ട്) പുരിയ രസം അനുഭവിപ്പാ-
ൻ സങ്കണ്ണനായ വഞ്ചിനു താമരപ്പൊയ്യയോട അനുരാ-
ഗമുണ്ടെങ്കിലും ചിട്ടകവഞ്ചി കണ്ണാൽ പിന്നെ അതു കിട്ടാ-
തെ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന കാലമുണ്ടോ?

ആരണ്യക- സാധിക്കാത്തതു വിചാരിച്ചിട്ട് എന്നാ-
ണ് ? ശരൽക്കാലത്തെ വെയിൽകൊണ്ട ഏറ്റവും തപി-
ച്ചതായ എന്റെ അംഗങ്ങളെ ഇപ്പോഴും ഉഷ്ണം വിട്ടൊ-
ഴിയുന്നില്ല

മനോരമ- അല്ലയോ ലജ്ജാശീല ! ഈ അവസ്ഥ
തല്ലെത്തീടും നീ യെന്നു മനസ്സിനെ മറച്ചു വെക്കുന്നതു
ശരിയല്ല

(ആരണ്യക മുഖം താഴ്ത്തിട്ട്)

മനോരമ—അല്ലെ വിശ്വാസമല്ലാത്തവളേ ! നീയെന്തു തന്നെ മാച്ചു വെച്ചിട്ടു എന്നാണു? നാവും പകലും ഒരു പോലെ ശ്വാസവ്യായാസം പുറത്തു വരുന്ന നിന്റെ അനൗരഗം, ഇടവിക്കാതെ തിരക്കു നനകാമരങ്ങൾക്കുളള ഏകാദരത്തെയും പോലെ, സ്പഷ്ടമാകുന്നുണ്ടല്ലോ- (വിചാരം) അവർ ശകാരിപ്പാനുള്ള അവസരം ഇരില്ല - താമരയിലുപരിച്ച ഇവളുടെ മാറത്തു ഇടക്കു- (ഏഴുനീറു കളഞ്ഞു) നിന്നു താമരയിലുപരിച്ചു കൊണ്ടുവന്ന ആരണ്യകയുടെ മാറത്തു വെച്ചിട്ടു തോഴീ ! ആശംസിക്കു ആശംസിക്കു !

(അനന്തരം വിദ്വാക്കൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിദ്വാക്കൻ. തോഴിക്കു ആരണ്യകയുടെ നേരത്തുള്ള അനുരാഗം കവരത്തുതന്നെ- അതുനിമിത്തം രാജകുടുംബങ്ങളല്ലാം വലിച്ചെറിഞ്ഞു അവളെ കാണാനുള്ള ഉപായം തന്നെ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഇരിപ്പാണു- അവളെ ഏവിടെയാണിപ്പോൾ കണ്ടു കിട്ടുന്നതാവോ? ആ കളഞ്ഞു തന്നെ ചൊന്ന അന്വേഷിച്ചു നോക്കട്ടെ- (ചുറ്റി നടക്കുന്നു)

മനോരമ—(കേട്ടിട്ട)കാലടിയൊച്ച കേൾക്കുന്നുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു എന്നാൽ ഈ വാഴക്കൂട്ടം കറഞ്ഞു നിന്ന ആരാണിതെന്നു നോക്കുക തന്നെ

(രണ്ടാളും അങ്ങിനെ ചെയ്തു നോക്കുന്നു)

ആരണ്യക—മഹാരാജാവന്റെ സേവകനായ ആ ബ്രാഹ്മണനെല്ലു ആ?

മനോരമ—അല്ല ! വസന്തകൻ തന്നെയാണോ? (സന്തോഷത്തോടെ വിചാരം) അങ്ങിനെ തന്നെയായിരിക്കണം-

വിദ്വാക്കൻ—(നാലുപുറവും നോക്കിട്ടു) മൂത്താണി

പോലും ആരെയും എന്നത സത്യമായിത്തന്നെ മിന്നുമ്പോഴോ?

മനോരമ. (പുഞ്ചിരിയോടെ) തോഴി, രാജവംശസ്ത്രനായ ബ്രാഹ്മണൻ നിന്നെ കരിച്ചാണു പറയുന്നത. നല്ല വസ്ത്രം മനസ്സിലാക്കി കേൾക്കൂ)

(ആരെയും ആഗ്രഹിക്കാതെ വെട്ടിയോടുകൂടി കേൾക്കുന്നു)

വിദ്വാൻ. (ഉദ്യോഗത്തോടെ) അതികഠിനമായ കാര്യമാണിത് കൂടിയ തോഴന്മാരെ ചിലവ വാക്കു കേട്ടു വാസവദത്ത, പത്മവതി മുതലായ സ്വകല ദേവിമാരുടെയും ഹൃദയങ്ങളിലെല്ലാം ചെന്നു അന്വേഷിച്ചു അവളെ കണ്ടു കിട്ടാതെ 'മുൻപേതും കളഞ്ഞു വെച്ചാണല്ലോ കണ്ടത്' അവിടെ കൂടി നോക്കാമെന്നുവെച്ചു ഇങ്ങനെയോ പോന്നു ഇവിടെയും നാസ്തി എന്നായിപ്പോലും ഏതാണു ചെയ്യേണ്ടത?

മനോരമ. ഇങ്ങനെയോ? കേട്ടില്ല?

വിദ്വാൻ—(വിചാരിച്ചിട്ട്) ഓ! ഉള്ളു തന്നെ തോഴരി ഒന്നു കൂടി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ- "അവളെ അന്വേഷിച്ചിട്ടെങ്കിലും കണ്ടില്ലെങ്കിൽ ആ കളഞ്ഞിട്ട് നിന്നു അവളുടെ കരസ്ഥം കൊണ്ടു അരിസുഖകരങ്ങളായി ശീതളങ്ങളായ താമരയിലകൾ പാച്ചുകൊണ്ടു വരണം" എന്നു എന്നാലത എങ്ങനെയെന്നു അറിയാമോ?

മനോരമ. എന്നിരിക്കെ ഇതു തന്നെ അവസരം (അടുത്തു ചെന്നു വിദ്വാൻറെ കാൽക്കൽ പിടിച്ചു) വസന്തകാ! വരു ഞാൻ കാണിച്ചു തരാം.

വിദ്വാൻ. —(ഭയത്തോടെ) നീ ആക്കണ കാണിച്ചു കൊടുക്കുന്നത് ദേവിക്കോ? ഞാൻ ഇപ്പോഴൊന്നും പറഞ്ഞില്ല!

മനോരമ—വസന്തകാ! ഭട്ടം ശങ്കരക്കുറുപ്പ് - ആര
 ബ്ബക നിമിത്തം നിങ്ങളുടെ തോക്കു സഭയിൽ അവ
 സ്ഥനെ നിങ്ങളു വെളിച്ചത്തിൽ ഇരട്ടിച്ചായിരിക്കുന്നു മഹാ
 രാജാപുനരിടത്തും എന്റെ പ്രിയസഖിക്ക് സഭയിൽ അ
 വസ്ഥ- ഇതാ നോക്കൂ! നോക്കൂ- (അടുത്തു ചെന്നു ആര
 ബ്ബകയെ കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു)

വിദ്വേഷകൻ—(കണ്ടു സന്തോഷത്തോടെ) എന്റെ
 അദ്ധ്വാനം സഫലമായി- ചെങ്കിട്ട നല്ലതു വരട്ടെ

(ആരബ്ബക ലഭ്യതയുടെ താമരയിലുള്ളൊരു വലി
 ചെറിയൊരു എഴുതിയിരിക്കുന്നു)

മനോരമ ആയുവസന്തകാ! നിങ്ങളെ കണ്ടതുകൊ
 ണ് തന്നെ പ്രിയസഖിയുടെ വ്യസനമെല്ലാം തീർന്നു - അ
 തുകൊണ്ടിതാ തന്നത്താണു താമരയിലുള്ളൊരു വലി
 ച്ച കളയുമാണു എന്നാലിതുകൾ ആയുൻ അംഗീകരി
 ച്ചാലും.

ആരബ്ബക—അല്ലെ പർ ഹാസ ശീല ! നീ യെന്തി
 നാണ എന്തെ ലഭിച്ചിരിക്കുന്നത? (കാച്ചു ചിന്തിക്കിക്കി
 ടുന്നു)

വിദ്വേഷകൻ—(വിഷാദത്തോടെ) താമര ഇലയെ
 ല്ലാം ഇവിടെ കിടക്കട്ടെ- നിന്റെ പ്രിയസഖി വല്ലാതെ
 ലഭിച്ചിരിക്കുന്നുവല്ലോ അതുകൊണ്ടു എങ്ങിനെയാണു
 ഇപ്പോൾ താമരയിൽ ചെമ്പോൻ ചെയ്യുന്നത?

മനോരമ (കാച്ചു ആലോചിച്ചു സന്തോഷത്തോ
 ടെ) വസന്തകാ ! ഇങ്ങിനെ (ചെയ്തുകൊണ്ട് പറയുന്നു)

വിദ്വേഷകൻ—നല്ലതു പ്രിയസഖി നല്ലത- (സ്വകാ
 യ്ക്കും) നിങ്ങളും വേണ്ടും കെട്ടുവേണ്ടേക്കു ഞാൻ തോക്കു
 കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരാം- (ചൊരി)

മനോരമ കൈവന്നു! ഏഴുനിൽക്കും ഏഴുനിൽക്കും-
 ആ നാടകം അഭിനയിച്ചതു കഴിച്ച് ബാക്കിയുള്ളതു നമു-
 ക്കു അഭിനയിക്കട്ടെ! വന്ദനം - കാല്പരംഗേന്ദ്രഭട്ടർ ക-
 നെ പോകുക - (ചുറ്റി നടന്നു നോക്കിട്ട്) ഇതാ കാല്പ-
 രംഗം - അകത്തേക്കു കടക്കുക - (കടന്നു വന്നപ്പോൾ) ഏ-
 ലാം തെളുത്തായ്മയിൽനിന്നു വേർപെടുന്ന താമസമേ-
 യുള്ളു.

(അനന്തരം വേദിയും സാംക്രമ്യായനിയും അടുത്തു-
 പരിവാരങ്ങളും പ്രവേശിക്കുന്നു)

വാസവദത്ത. അമ്മേ! സ്വകാര്യമായി നടന്ന ആ-
 ശ്വപുത്രചരിത്രത്തെ അനുഭവിച്ചതു പോലെ നാടകമാക്കി-
 യുദ്ധമായി, മുൻപു കാണാത്തതു പോലെ കാണുന്നതിനാ-
 ല് ഏനിക്ക് അധിക കൈതുകണിന്ന ഇടവരുത്തായ നി-
 അളുടെ കവിതാം അഭ്യൂതം തന്നെ.

സാംക്രമ്യായനി—ആയുഷ്കുന്തി ഇരീഷിനെയാമതെ
 ആശ്രയ ഗുണം തന്നെ- ആരു നിമിത്തം നിസ്സാരമായ
 കാവ്യവും കേൾക്കുന്നവർക്കു കണ്ണാനന്ദത്തെ ജനിപ്പിക്കു-
 ന്നു- ആലോചിച്ചു നോക്കൂ —

ഏതെങ്കിലും വലിയതായതിനോടു ചേർന്നാ

ലേന്തിട്ടമന്വെട്ടു മഹത്വമതില്ല വാക്കും

കന്തിനുമ്പൂക്കുകമതികലണിഞ്ഞു മൃഗം

ചന്ദ്രന്റെയൊക്കെയോ വിലസുന്നതു കാണതില്ലെ? മ-

വാസവദത്ത—(പുഞ്ചിരിയോടെ) അമ്മേ! പത്രീ മ-
 ത്തിരുവു സകലത്തിനും നല്ലവനെന്ന അറിഞ്ഞതാണു-
 ണ്റെ- ആദ്യം, ഇതു കഥകൊണ്ടു ഏതാണു? അഭിനയം
 കാണുകതന്നെ.

സാംക്രമ്യായനി—ശരി ഇരീവരികേ! കാല്പരംഗേ-
 ണ്തിലേക്കു വഴി കാണിക്കു

ഇന്ദ്രീയമിക—ഭട്ടിനീ! ഏഴുനാളാം- ഏഴുനാളാം.

(എല്ലാവരും ചുറ്റി നടക്കുന്നു).

സാംക്രത്യായനി—(നോക്കിട്ടു) കാട്ടരംഗത്തിന്റെ കാഴ്ച വിശേഷം തന്നെ.

ഓരോ കായിരി രണഭാലമതിനാൽ

മിന്നുന്ന പൊൻതൂണിൽ

ചേരും മെഴുകുതികമാലകൊണ്ടതിമനോ

ഹാരിതകാണത്തിനെ

പാദം നാകവരാംഗനാസദൃശമാ

രായുള്ള നാലിടനം

ചേരും നല്ലൊരു കാട്ടരംഗമിതമോ

വില്ലോർവിഭാസോപമം

൨

മനോരമയും ആരണ്യകയും—(അടുത്തു ചെന്നു) ഭട്ടിനി ജയിച്ചാലും ജയിച്ചാലും.

വാസവദത്ത—മനോരമേ! സന്ധ്യ കഴിഞ്ഞുവല്ലോ വേഗത്തിൽ ചെന്നു വേരും കെട്ടു.

രണ്ടാളും ദേവിയുടെ കല്പനപോലെ (പുറപ്പെട്ടു)

വാസവദത്ത—ആരണ്യകേ! എന്റെ ഈ മെല്ലാ മരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു തന്നെ അണിയറയിൽ ചെന്നു നീ അലങ്കരിക്ക- (ശരീരത്തിൽനിന്ന ആരോണത്തോം അഴിച്ച ആരണ്യകകൾ കൊടുക്കുന്നു) മനോരമേ! നമുഗിമി മെന്ന ആനയെ കൂട്ടിച്ചതുനിമിത്തം സന്തോഷിച്ച ആർക്കുപറ്റുന്ന അപ്പൻ കൊടുത്തിട്ടുള്ള ആരോണങ്ങളെല്ലാം ഇന്ദ്രീയമികയുടെ അടുക്കൽനിന്നു മേടിച്ച നീയും അണിയറയിൽ ചെന്ന അലങ്കരിക്ക.

(മനോരമ ഇന്ദ്രീയമികയുടെ അടുക്കൽനിന്ന ആരോണങ്ങളൊക്കെ മേടിച്ച ആരണ്യകയോടുകൂടി പൊയി)

ഇന്ദ്രീവരിക—പീഠമിതാ- ഭട്ടാന ഏഴനങ്ങി ഇരിക്കാം.
വാസവദത്ത. (പീഠം ചുമ്പിക്കാണിച്ചു) അമ്മയും
ഇരിക്കൂ.

(മിണ്ടാളം ഇരിക്കുന്നു).

* (അന്നന്തരം കഞ്ചുകി വേഷം കെട്ടി പ്രവേശിക്കുന്നു).

* കഞ്ചുകി—

- * അന്തഃപുരത്തിനൊരു നല്ല നല്ലവെച്ചേൻ
- * ചിത്തിക്കൽ ഞാനിടയിലെ സുലനം തട്ടേണൻ.
- * പുനീട്ടു ദണ്ഡമധുനാ ജരയാൽ കഴഞ്ചി
- * ടെന്റസ്സരാണാട്ടു സമത്വ കിരണകൊണ്ടെൻ ന.

- * 'നാളെ നമുക്കു ഉത്തരണാസ്വചാകുന്നു - നാനു
- * കൊണ്ടു നിങ്ങളെല്ലാവരും ഉത്സവാനുരൂപവേഷമാക്കാ
- * യ പരിഭവനങ്ങളോടുകൂടി കന്മോശ്വാനത്തിൽ വരണം'
- * എന്നു അന്തഃപുരത്തുൽ ചെന്നു പറയുവാൻ സകല
- * ശത്രുസൈന്യങ്ങളെയും മരിച്ചു യഥാർത്ഥനാമത്തോടുകൂ
- * ടിയ കമാദസനമഹാരാജാവ ഏറുന്നാട്ടു കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടാ
- * യിരുന്നു

സാംക്രൂത്യായന—(കഞ്ചുകിയെ ചുമ്പി കാണിച്ചു)
രാജപുത്രീ! നാടകം തുടങ്ങി-ഇയാ നോക്കൂ.

- * കഞ്ചുകി. പരിഭവനങ്ങളോടു കൂടി പോകണമെന്നു
- * മാത്രം പറഞ്ഞാൽ മതി ആകുമെന്നാലും അങ്ങിങ്ങതിട്ടെ
- * ന്നു പറയേണ്ടതില്ല- ഏതെന്നാൽ.
- * ക്കാലിൽ പൊന്നിൻചിലമ്പും, ഉടുമ്പിനമരിയ
- * ന്നൊരമണമാണരിക്കും,
- * ചെലവാക്കും മരണമാലാഭവി മലയിണയുൽ,
- * കൈകളിൽ കങ്കണഭരണം,

* ഇത അടയാളമുള്ള വരികൾ അന്തർനാടകമാകുന്നു.

- * തോളിൽ തോറംപുട്ടു, കണലുണി ചികരക്കിൽ
- * സ്വസ്തികം, തോട കാതിൽ
- * ചാവേ ചേർന്നിട്ട കാണുന്നതു റൂപകരണീ
- * ഭാസിക്കാക്കിക്കൊളെ യൊട്ടും ൨.
- * ഇവിടെ പ്ലേക്കുവിധിയായിട്ട ഒന്നും പ്രവർത്തിക്കേ
- * ന്നതില്ല സ്വാമിയുടെ കല്പനയാണെന്നകാലം വിചാ
- * രിച്ചാണെന്നു പറഞ്ഞുതന്നിട്ട കല്പന പറഞ്ഞിട്ട
- * രാമപുത്രിയോടും അന്യരോടും (ചുറ്റി നടന്നു നോക്കി
- * ട്) വാസവദത്തയ്ക്കു വീണ കയ്യിലെടുത്തിട്ടുള്ള കാ
- * മ്പനകാലത്തോടുകൂടി സംഗീതശാഖയിലേക്കു പോയി ക
- * ളിക്കൂ- വാസവദത്തയോടു ചെന്നു പറയുക തന്നെ-
- * (ചുറ്റി നടക്കുന്നു).
- * (അന്നന്തരം വാസവദത്തയുടെ വേഷം കെട്ടി പി
- * രഞ്ഞിന്മേൽ ഇരുന്നിട്ട ആരണ്യകയും, വീണ കയ്യിലെടു
- * ന്ന കാഞ്ചനകാലയും പ്രവേശിക്കുന്നു)
- * ആരണ്യക—അല്ല! കാഞ്ചനകാലേ വീണാചാ
- * യ്ക്കുൻ ഏതാണ പിന്നെ ഇപ്പോഴും താമസിക്കുന്നതു.
- * കാഞ്ചനകാല—അദ്ദേഹം ഒരു ഭൂതനെ കാണുക
- * ണ്ടി- അവന്റെ വാക്കുകൾ അത്ഭുതപ്പെട്ട ചിരിച്ചുകൊ
- * ന്നു ന.ൽക്കുകയാണ.

വാസവദത്ത—(കൈകൊട്ടി ചിരിച്ചിട്ട) അവനോടു പറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നതു തരക്കേടില്ല തനിക്കു ചേർന്നു വരാനല്ലെങ്കിൽ ചേരുകയുള്ള ഇവടെ രണ്ടാളും കമ്പക്കാർ തന്നെ

സാമൂത്യായനി—രാമപുത്രിയോടു സദൃശമായിരിക്കുന്ന ഇവളുടെ വേഷം കാണാൻ വേണ്ടതിനെ നിശ്ചയിച്ചായി, വേഷം കെട്ടിയുപമുന്ന ഏകം തോന്നിപ്പോകാം

* കഞ്ചുകി—(അടുത്തു ചെന്നു) രാജപുത്രീ ! “നമുക്കു
 * നാളെ വീണവായിച്ചു കേൾക്കണം- അതുകൊണ്ടു ഓ
 * വതി പുതുതായ കമ്പികെട്ടിയ രോഷാഷ്വരനിയെന്ന വീ
 * ണത്തോടുകൂടി തെയ്യാറായിരിക്കണം” എന്നു മഹാരാ
 * ജാവു കല്പിച്ചതുകൊണ്ടു.

* ആരണ്യക—അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ വീണാ വായ്പ
 * നെ വേഗം പറഞ്ഞുകൊ

* കഞ്ചുകി ഇതാ ഞാൻ വഞ്ചരാജാവിനെ പറഞ്ഞ
 * തക്കം- (ചോയി)

* ആരണ്യക—കാഞ്ചനമാലേ ! എന്റെ രോഷാഷ്വ
 * രനിയെന്ന വീണ എടുത്തു കൊണ്ടുവര- അതിന്റെ ക
 *മ്പിയെല്ലാം പരിക്കിച്ചു നോക്കട്ടെ.

* (കാഞ്ചനമാല വീണ കൈകൾ കൊടുക്കുന്നു)

* (ആരണ്യക വിണ മടിയിൽ വെച്ചു മിട്ടി നോ
 *ക്കുന്നു)

(അന്നന്തരം വഞ്ചരാജാവിന്റെ വേഷം കെട്ടിയ
 മനോരമ പ്രവേശിക്കുന്നു)

മനോരമ—(വിചാരം) മഹാരാജാവു എന്താണു
 വോ താമസിക്കുന്നതു വസന്തകൻ പറഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നു വ
 രുക്കോ? അതല്ല, ദേവിയെ ജന്മപ്പെട്ടിട്ടായിരിക്കുമോ? എ
 തായാലും ഇപ്പോൾ വന്നുവെങ്കിൽ രാസം ചിരിക്കുമായി
 രുന്നു

(അന്നന്തരം രാജാവും

മുടിപുത്തു വിടുഷകനും പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാജാവ—

മനോരമ—പ്രാദേ യന്മിപ്പാള മിമകരനെനി
 ശൈകിട്ടന്നില്ല താപം

ചിന്നെ ചുണ്ടിൻ പാദം ശാസിതനിരകളാൽ
 ചൂട്ട തട്ടണമില്ല
 എന്നല്ലാ ചിത്തശ്ശുതപ്യ, മലേതിയാ
 യില്ല ദേഹത്തിനും ഭേ
 യിന്നല്ലോത താപഭേദം കുറുകി മെ മന്നോ
 രാജ്യമോർത്തിട്ടതന്നെ

൭

സർവ്വ ! “ഇന്നു രാത്രി ഞങ്ങൾ ഉത്തമചരിത്രം എ
 ന്നൊരു നാടകം ദേവയുടെ മുൻപാകെ വെച്ച അഭിനയി
 പ്പാൻ പോകുന്നു. അതിൽ ആരെയും വാസ്തവത്തെയും
 ഭേദം ഞാൻ വശമാവാവിന്റേറും വേഷം കെട്ടുന്ന
 താനും. ആ ചരിത്രം കൊണ്ടു എല്ലാം പഠിപ്പിക്കാം- അ
 പ്തോളവിടെ വന്നു താൻതന്നെ തന്റെ വേഷമെടുത്തു
 സമാഗമമോശവത്തെ അനുജപിച്ചാവും എന്റെ പ്ര
 യത്നമെന്നു മഹാരാജാവു കാണാതെ ഭദ്രമായി സൂക്ഷി
 ചുവന്നു സ്ഥിതിക്കുകയാണുള്ളതെന്നു ഉപായം”
 എന്നു മന്നോരമ പറഞ്ഞതു സത്യം തന്നെയായിരിക്കാം.

വിപ്ലവകൻ—ഈ മന്നോരമ എന്ന വിശ്വാസിക്കാ
 അ പക്ഷം, അധികം തന്നെ ഇവിടുത്തെ വേഷം കെട്ടി നി
 ക്കുന്നതായിരിക്കും- അടുത്തു ചെന്ന അന്വേഷിക്കുക

രാജാവ —(മന്നോരമയുടെ അടുത്തു ചെന്ന) മ
 ന്നോരമ ! വസന്തകന് പാദങ്ങളു സത്യം തന്നെ.

മന്നോരമ—സാമീ! സത്യം തന്നെ. ഈ ആരോണ
 മല്ലോ അനന്തരം കൊറുക (ആരോണാധാരം അഴിച്ചു
 രാജാവിന്നു കൊടുക്കുന്നു)

(രാജാവ അണിയുന്നു)

വിപ്ലവകൻ—ഈ രാജാക്കന്മാരെ ഇതിനെ രാസ
 കര കൂടി തൂങ്ങിക്കൊണ്ടുവെട്ടാ അന്വേഷ ! കായത്തെയെന്ന
 ഒരു മഹാരഥം!

രാജാവ്—(ചിരിച്ചിട്ട്) വെട്ടുതീ! പരിഹസിപ്പാനുള്ള സമയം ഇതല്ല പതുക്കെ ചിത്രശാലയിൽ ചെന്നു മനോരമയാട്ടുകുറി അമ്മയുടെ അഭിനയം കണ്ടിടുന്നോളം.

(മറുപടിയും അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നു)

- * ആരണ്യക. കാഞ്ചനമാലേ! ഞാനൊന്നു ചൊ
- * മിപ്പുണ്യം വെക്കുന്നു.
- * രാജാവ്—ഇതൊരു ഉദ്ദേശമാണെന്നു കേൾക്കുക
- * തന്നെ (മനസ്സിലാക്കി കേൾക്കുന്നു)
- * കാഞ്ചനമാല—ആരണ്യകേ! ചോദിച്ചാളു
- * ആരണ്യക—“വീണവായനകൊണ്ടു എന്നെ സ
- * നോക്കിപ്പിക്കുന്നതായാൽ വസ്ത്രാഭാസം ചെലവി
- * യ്ക്ക് നിന്നു ചിട്ടയൊക്കെ” എന്നു അച്ഛൻ പറഞ്ഞതു സ
- * തൃപ്തനായോ?
- * രാജാവ്—(തീർന്നിരിക്കിലുപേരിട്ടു സന്തോഷത്തോ
- * ളെ വസ്ത്രാഭാസത്തിൽ കെട്ടിടുന്നു) ഇതിനെയൊരു തന്നെ-
- * ഏതാണു സംശയം.

- * പ്രഭാതം തന്നെയും വീണാ
- * വിദ്യയാൽ ചെയ്തു കൊണ്ടു ഞാൻ
- * സദ്യോ ഹരിതം വാൻ നോക്കൂ
- * മദ്യ വാസവത്തെയേ ൩)
- വാസവത്തെ—(വേഗത്തിൽ എഴുന്നീറ്റു) ആയുധ
- കൾ മരിച്ചാലും, ജന്മിച്ചാലും.

രാജാവ്—(വിചാരം) അല്ലാ ദേവിക്കു എന്നെ മനസ്സിലാക്കുന്നു വകമോ?

സംഗ്രഹം—(പുഞ്ചിരിയോടെ) രാജപുത്രി കട്ടം ഭരിക്കേണം. ഇതു നാടകമാണ്

രാജാവ്. (സന്തോഷത്തോടെ വിചാരം) ആവ ഇപ്പോൾ ശാസനം നേരമായു

വാസവത്തെ—(പങ്കുയോടെ പുഞ്ചിരി പുഞ്ചിരുന്തി)
 ഓ! ഇതു മനോരമമാണോ? ഞാൻ ആയുധമെന്ന
 ന്നതെന്ന വിചാരിച്ചു പോയി. നല്ലതു മനോരമേ! ന
 ല്ലതും അഭിനയിച്ചത അസ്സലായി

സാംക്രൂഷ്യാനസി. മനോരമ ഭവതിയെ ഭരിച്ചിട്ടുള്ള
 കാരമല്ല- നോക്കൂ

കണ്ണിന്നുസംവദനായ രൂപവുമഹോ

ശോഭിച്ചൊരാ വേഷവും

നിണ്ണും മന്ത്രഗുരുക്കന്മാരൊക്കെ നടയും

പ്രത്യേകമാ സ്തംഭവും

ഒണ്ഡംവരിട്ടൊരു ലീലയും അധരാ

രാവോപമധമനവും

വണ്ണിക്കേരളവിധം നടിച്ചിവളിതാ

വശേഷമെന്ന കോട്ടിനാഥം

ഒ.

വാസവത്തെ—അല്ല ഇന്ദ്രീയരികേ! ചങ്ങലയിൽ
 പെട്ടിട്ടുള്ള ആയുധമെന്നാണു എന്നെ വീണ്ടുവായന ആട്ടു
 സിപ്പിച്ചതും അതുകൊണ്ടു ഈ ഭേദത്തെ നിശ്ചാലാലകാല
 കൊണ്ടു ചങ്ങല വെക്കണം. (തലയുൽ നിന്നു നീലോല്പ
 ലമാലയെടുത്തു കൊടുക്കുന്നു)

ഇന്ദ്രീയരിക അപ്രകാരം ചെയ്തിട്ടു പിന്നെ

അവടെ തന്നെ വന്നിരിക്കുന്നു)

- * ആരണ്യക—കാഞ്ചനമാലേ! പറയു പറയു 'വ
- * സുരാഭാവ എന്നെ വീണ്ടുവായിച്ചു സന്തോഷിപ്പിക്കുന്ന
- * കായാൽ നിശ്ചയമായി ചങ്ങലയിൽ നിന്നു വിട്ടയ
- * കോം ' എന്ന അഷ്ടൻ പറഞ്ഞതു പരമാർത്ഥം തന്നെയോ
- * കാഞ്ചനമാല—ആരോരികേ! സത്യമാണു- വഞ്ച
- * രാജാവിന്നു ഭവതിയെ കവിച്ചു ബാഹുമാനം ഒന്നിക്കത്ത
- * അവണ്ണും പ്രവർത്തിച്ചാലും

* രാജാവ—നാം ആഗ്രഹിച്ചതിനെ കാഞ്ചനമാല
* ഞെട്ടത്തിട്ടുവല്ലോ.

* ആരണ്യക—എന്നാൽ ഞാൻ നെസ്സുവെച്ചു വീ
* ണ വായിക്കാം (താളം ചിടിച്ചുകൊണ്ടു പാടുന്നു)

* ലേനമാം ബന്ധനമാണൊരു
* വാനിനെ നോക്കിട്ടു രാജഹംസമിതാ
* വനിതയൊട്ടൊത്തു നിജാലയ
* മാനസമതിലെഴുതുവാൻ കൊതിക്കുന്നു പ.

(വിടുഷകൻ ഉറങ്ങുന്നതായി നടിക്കുന്നു)

മനോരമ—(കൈകൊണ്ട് ഉരുട്ടി വിളിച്ചിട്ട) വസ
ന്തകാ! നോക്കൂ എന്റെ പ്രിയസഖിമിതാ അഭിനയി
ക്കുന്നു.

വിടുഷകൻ—(രോഷ്യത്തോടെ) ഏടീ! പെലയാടി
കകരേ ! നീ കൂടി ഉറങ്ങാൻ സമ്മതിക്കയില്ലെന്നോ? തോ
ഴിര ആരണ്യകയെ കണ്ടു മുതൽക്കു ഞാനദ്ദേഹത്തെക്കു
ടി രാവു പകവും ഉറക്കം ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുകയാണ്- എനി
ക്കൊറങ്ങാൻ പോയി കൂടുന്നറങ്ങട്ടെ- (പോയിക്കിടക്കുന്നു)

* (ആരണ്യക പിന്നെയും പാടുന്നു)

* അധുനാ നവകാഗത്തെൊട്ട
* മധുകരികാ വാമൊരു കാമത്താൽ
* അല്പൽ പ്പെട്ടിട്ടേറാം
* വല്ലഭനെ മൊണ്ടുവാൻ കൊതിക്കുന്നു ന

* രാജാവ—(കേട്ട ഉടനെ വേഗത്തിൽ അടുത്തു
* ചെന്നു) നല്ലതു രാജപുത്രി നല്ലത അമ്മ ! പാട്ടം
* താളവും വിശേഷം തന്നെ- എന്തെന്നാൽ,

- വൃക്കതം വൃഷ്ണധാതു പഞ്ചവിധമായ്
- ചൊല്ലുന്നതും പാക്കിലി
- നന്മത്തലിൽ ഏകമദ്യലംബികെകളായി
- സ്വസ്ഥരും താളങ്ങളും
- ഗോപുഷം മുതലായ മൂന്നു യമിയും
- വേണ്ടും ക്രമം പുണ്ടുതേ
- സന്തോഷമണമിതുന്ന വാദ്യവിധിയും
- മൂന്നു കാണുന്നിതാ ൧൦
- ആരണ്യക—(വിണയോടുകൂടി പിറഞ്ഞിരേൽ നീ
- ന്ന ഏഴുനീററ മാജാവാണെ ആഗ്രഹത്തോടെ നോ
- മലിക്കൊണ്ടു) ഉപാദ്ധ്യായാ [നമസ്കാരം
- മാജാവ—(പുഞ്ചിരിയോടെ) ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നതു
- ഉപതിക്ക ഉണ്ടായി വരട്ടെ
- കാഞ്ചനമാല—(ആരണ്യകയുടെ പിറം ചൂണ്ടിക്കാ
- ണിപ്പ) ഉപാദ്ധ്യായൻ ഇവിടെത്തന്നെ ഇരിക്ക
- മാജാവ—(ഇങ്ങനെ) എനി മാജപത്രിയെവിടെയാ
- ണ ഇരിക്കുന്നുത?
- കാഞ്ചനമാല—(പുഞ്ചിരിയോടെ) നിങ്ങളിപ്പോൾ
- നെയാണല്ലോ ആരാരികയെ വിദ്വാമാനും കൊണ്ടു
- സന്തോഷിപ്പിച്ചത- അതിനാൽ ഉപാദ്ധ്യായന്റെ പീ
- റത്തടയൽ തന്നെ ഇപളിരിപ്പാൻ യോഗ്യനാണ്?
- മാജാവ— അല്ലാസനത്തിനേൽ തന്നെ ഇപളി
- രിക്കട്ടെ- മാജപത്രീ! ഇരിക്ക
- (ആരണ്യക കാഞ്ചനമാലയെ നോക്കുന്നു)
- കാഞ്ചനമാല—(പുഞ്ചിരിയോടെ) ആരാരിക! ഇ
- രിക്ക ഏന്താണ തെരമെട ചെരി പ്രധാനശിഷ്യത്തി
- യല്ല
- (ആരണ്യക ചങ്കുയോടെ ഇരിക്കുന്നു)

വാസവദത്ത—(ലജ്ജയോടെ) അമ്മയുടെ കാവ്യക
ല്പന കഠാ കവിഞ്ഞിരിക്കുന്നു- ഞാനൊക്കെത്ത എന്തുപു
ത്രനോടുകൂടി ഒരു പീഠത്തിന്മേൽ ഇരിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടി
ല്ലല്ലോ

- * രാജാവു—രാജപുത്രീ! നേനിയും കേരംപ്പാൻ മോ
- * ഹമാതിരിക്കുന്നു വന്ന വായിക്കു
- * ആരണ്യക—(പുഞ്ചിരിയോടെ) കാഞ്ചനമാലേ! വ
- * ഉദേ നേരം വിണവായിച്ചതുകൊണ്ട് ഏനിക്കു ക്ഷീ
- * ണമായിരിക്കുന്നു- ഇപ്പോൾ ശരീരമെല്ലാം വല്ലാതെ ഇ
- *രിക്കുന്നതിനാൽ വായിപ്പാൻ തെളക്കുകയാണ്
- * കാഞ്ചനമാല—ഉപാധ്യായാ! തേജാതിക വല്ലാ
- *തെ ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നു കവിതകളിൽ വിരഹപ്പാ
- *ടുകൂടിയാ ഇവളുടെ കൈകളിൽ വായിക്കുന്നു- നോക്ക-
- * അതുകൊണ്ടു കുറച്ച നേരം ആശ്വസിക്കട്ടെ.

- * രാജാവു—കാഞ്ചനമാലേ! പറഞ്ഞതു ശരിയാണ്.
- * (കൈകൊണ്ടു പിടിച്ചാൻ മാറിക്കൊണ്ടു)
- * (ആരണ്യക കൈ കുതിർന്നു)

വാസവദത്ത—(അസൂയയോടെ) അമ്മേ! ഇതും ക
രേ അതിര കവിഞ്ഞിട്ടുതന്നെയാണ് ഉണ്ടാക്കിയിരുന്ന
ത- കാഞ്ചനമാലയുടെ ഈ ഉപായംകൊണ്ടു ഏതൊരു വ
ശ്യംകൊണ്ടു.

സംക്രമ്യയന്നി—കാവ്യം ഇങ്ങനെയായിരിക്കുന്നതു
സാധാരണയാണ്.

- * ആരണ്യക—(കോപിച്ചുപോയപ്പോൾ) പോ! കാഞ്ചനമാ
- *ലേ പോ- നീ യെന്നാ ഇങ്ങനെയല്ല.
- * കാഞ്ചനമാല—(പുഞ്ചിരിയോടെ) ഞാനിവിടെ നി
- *ൽക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ് നന്നായ്ക്ക ഇങ്ങനെയല്ലെങ്കിൽ പോ
- *യിക്കട്ടെ- (പോയി)

- * ആരണ്യക—(സംഭ്രമത്തോടെ) കാഞ്ചനമാലേ
- * നിൽക്ക- നിൽക്ക ഇതാ ഇദ്ദേഹം കൈ പിടിക്കുന്നു
- * രാജാവ—(ആരണ്യകയുടെ കൈ പിടിച്ചിട്ട്)
- * പെട്ടെന്നാകത്തുന്നീദരദൊര കലമകിൽ
- * കൊട്ടുകാനോ യിതല്ലി
- * ഒന്നാട്ടം വൈലാറിനാളിതിനുഷ്ടപ പെട്ട
- * നായയൊട്ടാ സമതം
- * ചുട്ടിടും ചന്ദനത്തോ നഖഹരകരനായ്
- * മണമു പാരം പൊടിക്ക
- * ഒന്നാട്ടിടും വേപ്പനീരാമൃതമിതു വരി
- * കുന്നതാണില്ല വാദം ൧൧
- * അത്രകാതമല്ല-
- * ചെറുതും പവിഴക്കൊടിയുടെ
- * ചാരുത കട്ടാരു തണുറ കയ്യാലേ
- * പരിചിന്നാട് രാഗമതെൻ
- * കരളിൽ കെല്ലൊട്ട ചേർന്നു നീ തിപ്പോൾ ൧൨

ആരണ്യക—(സ്തംഭവിശേഷത്തെ നടിച്ചു) ഹേ- ഹേ.
ഈ മനോരമയെ തൊട്ടിട്ടു എന്റെ ശരീരത്തിനെല്ലാം
അനന്തമായിരിക്കുന്നുവല്ലോ

വാസവദത്ത—(വേഗത്തിൽ ഏഴുനീറ) അമ്മേ !
നോക്ക ! എന്നിക്ക ഈ വൃന്ദപ്രവൃത്തി കാണാൻ ഏതാ
സമാണ

സംക്രമ്യതുന്നി—രാജപത്നീ! ഈ ഗാമ്പവു വിവാ
ഹം ധർമ്മശാസ്ത്രപ്രകാരമുള്ളതല്ല? എന്നാണിവിടെ ലക്ഷി
പ്പാനുള്ളത്? വിശേഷിച്ചു ഇതു നാകെപ്പമാണല്ലോ- അ
തുകൊണ്ടു രസഭംഗം ചെയ്തു ഇടയിൽ പോയിക്കളയുന്ന
തു ഭംഗിയല്ല.

(വാസവൻ ചാരി നടക്കുന്നു)

ഇന്ദീപതിക—(കണ്ടിട്ട്) ഒട്ടിനീ! വസന്തകൻ ചിത്രശാലയുടെ വാതുക്കൽ കിടന്നുറങ്ങുന്നുണ്ട്.

വാസവൻ—(സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിട്ട്) ഓ! ഇതു വസന്തകൻ തന്നെ (ആലോചിച്ചിട്ട്) രാജാവും ഇവിടെ ഉണ്ടായിരിക്കണം. എന്നാൽ ഉണർത്തിട്ട് ഇദ്ദേഹത്തോടു അന്വേഷിക്കുക തന്നെ (ഉണർത്തുന്നു)

വിദ്യക്കുകൾ—(ഉറക്കട്ടാനോടു കൂടി വേഗം ഏഴു നിററു നോക്കിട്ട്) മനോരമ! തോഴര അഭിനയം കഴിച്ചു വന്നുവോ? അതല്ല, അഭിനയം കുന്നതേ ഉള്ളൂ.

വാസവൻ—(വിശ്വാഭത്തോടെ) അല്ല! ആദ്യപുത്രനായ അഭിനയക്കുന്നതി? മനോരമ ഇപ്പോഴെവിടെയാണു്?

വിദ്യക്കുകൾ—അവൾ ചിത്രശാലയുടെ.

മനോരമ—(ഭയത്തോടെ വിചാരം) ഭേദിയെന്നു കണക്കിൽ കരുതിയൊരു ചോരിച്ചത ഈ വിദ്യക്കുകൾക്കു്! മനോരമ ധരിച്ചു ഏല്പാം അപകടമാക്കി അറിഞ്ഞുവല്ലോ.

വാസവൻ—(കോപത്തോടെ ചിരിച്ചിട്ട്) നല്ലതേ മനോരമേ! നല്ലതേ നിന്റെ അഭിനയം അസ്സലായി.

മനോരമ—(പേടിച്ച് വലിച്ചു കാൽക്കൽ ചെന്നു വന്നിട്ട്) ഒട്ടിനീ! ഞാനിവിടെ തെറ്റുകാരനായിട്ടല്ല ഈ വികൃതി ആകരണങ്ങളെല്ലാം തട്ടിച്ചുവെച്ചു വാതുക്കൽ എണ്ണെ തട്ടത്തു നിൽക്കിക്കൂണു. ഈ വിചാരങ്ങൾ ലഹളകൊണ്ടു ഞാൻ പിന്നെ നിലവിളിച്ചത ആരും തന്നെ കേട്ടിട്ടില്ല.

വാസവൻ—(എടുത്ത് എഴുന്നീൽക്കു ഏല്പാം മന

സ്തിലായി- ആരണ്യകാശ്വത്താനമാകുന്ന നാടകത്തിൽ സൂത്രധാരൻ വസന്തകന് തന്നെ

വിദ്വേഷകൻ—നല്ലപണ്ണം ആലോചിച്ചു നോക്ക- ആരണ്യക ഏവിടെയാണു വസന്തകനെവിടേയാണു

വാസവദത്ത- ഇദ്ദേഹത്തെ പിടിച്ച കെട്ടിക്കൊണ്ടു വരു ഇരവിഭാഗന്റെ നാടകമോന്നു കാണാമല്ലോ

മനോരമ—(വചാരം) ആപ്ത! ഇപ്പോൾ ആശ്വാസമായി (പ്രകാരം) (വിദ്വേഷകനെ കൈക്കൂ പിടിച്ചു കെട്ടുന്നു) വിശ്രുതീ! അപകടം കാണിച്ചതിന്റെ ഹലം അന്നു വേദിക്കു.

വാസവദത്ത—(സംശയത്തോടെ ആട്ടത്തുപെന്ന) ആയുപുത്രാ! ഈ അമംഗലം കലാശിച്ചു- (കാലിൽനിന്നു നീലാലുപമാല യഴിച്ചു കളഞ്ഞു കറച്ചു പുഞ്ചിരിയോടെ) മനോരമയാണെന്നുവെച്ചു നീലാലുപമാലകൊണ്ടു കെട്ടിയതിനെ ആയുപുത്രൻ കൈക്കൊണ്ടു !

(ആരണ്യക മേത്തോടെ കാറി നിൽക്കുന്നു)

രാജാവ. ചവറത്തിൽ ഏറ്റനീറു വിദ്വേഷകനെയും മനോരമയേയും കടമിട്ടു (വിചാരം) അല്ലാ ! ദേവിക്കു ഏതെന്നു മനസ്സിലായിപ്പോയോ? (പര്യന്തേ നടിക്കുന്നു)

സാംക്രൂച്ചായനി—(ഏല്പാവാറയും നോക്കിട്ടു പുഞ്ചിരിയോടെ) ആകെപ്പാടെ ഈ നാടകം മനോരമ വിധമായി കലാശിച്ചുവോ? എന്നു ഇരയുജ്ജ്വലക്കു ഇവ'ടെ ഇരിക്കുന്നതു വെട്ടിച്ചിട്ടു. (പോയി)

രാജാവ. (വിചാരം) ഈ മാതിരി കോപം വിശേഷവിധിതന്നെ- ഇവിടെ സമാധാനമാക്കുവാൻ ഒത്തു കരാണെന്നു തോന്നുന്നു (വിചാരിച്ചിട്ടു) ഇതിനെ ചെയ്യാം- (പ്രകാരം) ദേവീ! കോപത്തെ ഉപേക്ഷിക്കു

വാസവദത്ത—ആയുപുത്രാ! ആരാണവിടെ കോപിച്ചിരിക്കുന്നത്?

രാജാവ—നാലാ! ഭവതി കോപിച്ചിട്ടില്ലെന്നോ?

ചാക്കിരാൽ സ്ത്രീകൾക്കുനന്നാണെന്നുകിലുലി

ന്നാരുണ്യമാന്ത്രിക മൂലം

നേരം, വാക്കുകൾക്കു തേ മധുരമാ

ണെന്നാകിലും വല്ലഭേ!

അത്യന്തം കലകമ്പനെന്ന നെടുവീ

പ്പുണെന്നതും സുഷുപ്തം

ജഗത്താരികപദക്കവെക്കിലുമഹോ

കോപം പുറത്തായികാ

മന്ദ.

(കാൽക്കൽ വീണിട്ട) പ്രസാദിക്കണേ! പ്രസാദിക്കണേ.

വാസവദത്ത—ആരണ്യകേ നീ കോപിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു വെച്ച ആയുപുത്രനിതാ “പ്രിയേ പ്രസാദിക്കണേ” എന്നു പറഞ്ഞു പ്രസാദിച്ചിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു അടുത്തു വാ (കൈ കൊണ്ടു ചാടിപ്പു വലിക്കുന്നു)

ആരണ്യക—(ഭയത്തോടെ) ഭട്ടിനീ ഏനിക്കൊന്നും അറിവില്ലേ

വാസവദത്ത—ആരണ്യകേ നീ ഐതാസ അറിയില്ലോ ഇപ്പോൾ നിണക്കു അറിയിച്ചു തരാം. ഇന്ദ്രീയവികേ ഇവളെ ചാടിപ്പു കെട്ടു

വിദ്വജകൻ—ഇന്നു കെരമുഖീമഹോത്സവത്തിൽ ഉവതിയുടെ സന്തോഷത്തിന്നു വേണ്ടിയാണു തോഴൻ നാടകം അഭിനയിച്ചത.

വാസവദത്ത—നിങ്ങളുടെ ഈ ഗോഷ്ടി കഴിട്ടു ഏനിക്കു ചിരിയാണു വരുന്നത്

രാജാവ—ദേവീ ! മഹാനന്ദം ശങ്കിക്കേണ്ട

ഞാനിന്നോ വില്ലിതുജ്ജിയിക വെറുതെ

ലഖാ. നന്ദുവെന്നുകമാക്ക

നന്നതിന്നകന്നു കാറ്റാലിളകിയൊരു ജപാ

കാതി മുങ്ങിനുകിപ്പോം

പുറമീട്ടം കവചൊക്കും കവയുഗമതിനാൽ

താനുകായ് കല്പമേററം

കാരണം ! കോപം തൃപ്തിക്കു കരകരതു നിന്ന

കൈകുറുന്ന് ത്രിഡലയല്ലേൻ.

൧൪

ദേവീ ! പ്രസാദിക്കേണ്ട പ്രസാദിക്കേണ്ട- (കാൽക്കൽ വഴുതുന്നു)

വാസവദത്ത—എടീ ! നാടകമവസാനിച്ചു- അകത്തോക്കു തന്നെ പോകുക- (പോയി)

രാജാവ—(നോക്കിട്ടു) അല്ലാ ! ദേവി പ്രസാദിക്കാതെ തന്നെ പോയിക്കഴിഞ്ഞുവോ?

മൈതളം കോപേന വേർതിട്ടിളകിയ പുരിക

ത്തോട്ട ചെന്നുജ്ജ ദേവി

വക്രമേതരയും, കണ്മണിതടവുകമിടറിയാ

ട്ടുന്ന കാൻകട്ടിതന്റേറ

നേത്രത്തോടൊത്ത കണ്ണൊത്തൊരു മയിതകമാ

വക്രവും, പാശ്ചാത്യ മുന്നിൽ

ചീർത്തിട്ടും പേടിയും മേ കരകവുമധുനാ

എത്തിൽ വന്നെത്തിട്ടുന്നു

൧൫.

എനി യിപ്പോൾ കിട്ടപ്പറയിൽ ചെന്നു ദേവിയെ പ്രസാദിപ്പിക്കുവാൻ എന്താണു വഴിയെന്നു നോക്കട്ടെ.

(മുല്ലാചരം പോയി)

(ഇക്കിണെ മൂന്നാമതും)

നാലാമങ്കം

(അനന്തരം മനോരമ പ്രവേശിക്കുന്നു)

മനോരമ—(വൃന്ദനത്തോടേ) അന്ധോ! ഭവേതു ഭവേ ഭവേ കോപത്തിന്റെ ശക്തി നോക്ക- ഇത്ര കാലമായിട്ടും, കെട്ടിയിട്ടുള്ള പ്രിയസ്ഥിയാരു ആരണ്യകയുടെ നേരെ ഒരു തോന്നുന്നില്ലല്ലോ. (കണ്ണനീരോടെ) ആ പാവത്തിനു താൻ ബന്ധനത്തിൽ പെട്ടതുകൊണ്ട് അത്ര വൃന്ദനമില്ല - സ്വാമിയെ കാണാൻ കഴിയാത്തതുകൊണ്ടാണ് അധികമായിട്ടുള്ള പശ്ചാത്താപം ഇങ്ങിനെയുള്ള ദാഖത്താൽ ആത്മഹത്തി ചെയ്യാൻ പുറപ്പെട്ട അവിളെ ഇപ്പോൾ കേവലധന ജാൻ കടത്തു നവത്തി ഈ പരിതാപമെല്ലാം സ്വാമിയോട അറിയിപ്പാൻ വസ്തകനെ എളിച്ചാണ പോന്നത.

(അനന്തരം കാഞ്ചനമാല പ്രവേശിക്കുന്നു)

കാഞ്ചനമാല- ഇത്രയെല്ലാമനോഷിച്ചിട്ടും സാംഗത്വം നിയന്ത്രിയക്കയെ കണ്ടില്ലല്ലോ (നോക്കിട്ട) ഈ മനോരമയോടും അന്യേഷിച്ചു നോക്കാം (അടുത്തു ചെന്നു) മനോരമേ! സാംഗത്വം നിയന്ത്രിയക്ക എവിടെയാണെന്നു വിവരമുണ്ടോ?

മനോരമ—(കണ്ടിട്ട കണ്ണനീർ തുടച്ചു) അല്ലേ കാഞ്ചനമാലേ! ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്- ഏതാണാവശ്യം.

കാഞ്ചനമാല—ഇന്ന അംഗാരവർഷിമേവി ഒരു കഞ്ഞച്ചിട്ടുണ്ടാകുന്നു- അതു വായിച്ചു ഉടനെ കണ്ണനീരോടുകൂടി ഭേവി പരിതിച്ചിപ്പാൻ തുടങ്ങി. അവിടുത്തെ വിനോദത്തിനു വേണ്ടിയാണ അമ്മയെ അന്യേഷിക്കുന്നത്

മനോരമ—ദോഷീ! ഏതാണ ആ ചെയ്യുന്നിലെ സംഗതി?

കാഞ്ചനമാല—“എന്റെ സഹോദരി നിന്റെ അമ്മ അണമാണ്. അച്ഛന്റെ ഭർത്താവായ ദുരവർമ്മരാജാവിന്റെ അമ്മമാണ്. ഈ നിവന്നാട്ട പ്രത്യേകം പായേണ്ടയില്ലല്ലോ. അദ്ദേഹത്തെ ഹൊവാപ്പി കലാശാൽ ചങ്ങലബദ്ധിച്ച് ഇപ്പോൾ ഒരു കൊല്ലത്തിലധികമായി. ഈ അനിഷ്ടപരിഭവത്തെ കേട്ടിട്ടും സമീപസ്ഥനായി സമസ്തനായിരിക്കുന്ന നിന്റെ ഭർത്താവിന്റെ ഉപദേശം കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിന് അശേഷം വെട്ടിപ്പിട്ട്.” എന്നാണ്.

മനോരമ—കാഞ്ചനമാലേ! ഈ പരിഭവം കേട്ടിനിവന്നാട്ട ആരും തന്നെ പാഞ്ഞു പോകരുതെന്ന സ്വാമി പ്രത്യേകം കല്പിച്ചിട്ടുള്ളതായിരുന്നുവല്ലോ. പിന്നെ ആരാണീ മൗന അവിടെ കൊണ്ടുപോയി കേൾപ്പിച്ചത്?

കാഞ്ചനമാല—ഞാൻ ഡാമിച്ചു മിണ്ടാതിരുന്നപ്പോൾ ഭട്ടിനി തന്നെ എന്റെ കയ്യിൽനിന്നു കേൾച്ചു വന്നു കയറാണു ചെയ്തത്.

മനോരമ—എന്നാൽ നീ പോയിക്കോ. മേലിൽതാ സാംഗ്രത്യായനിയോടുകൂടിക്കൊല്ലികളിൽ ഇരിക്കുന്നുണ്ടു.

കാഞ്ചനമാല—എന്നാൽ ഞാൻ ഭട്ടിനിയുടെ അടുത്തടുത്തു പോകട്ടെ (പോയി)

മനോരമ—ഞാൻ ആരണ്യകയുടെ അടുത്തുനിന്നു വന്നിട്ടു വളരെ നേരമായി. ആ പാവത്തിനു ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന അശേഷം കോമകിട്ട്. ദൈവമേ! വല്ല അപകടവും സംഭവിച്ചേക്കാം. അതുകൊണ്ടു അങ്ങേയ്ക്കു തന്നെ പോകട്ടെ (പോയി)

(ഇങ്ങനെ പ്രവേശകം)

(അനന്തരം വ്യസനത്താഴകൂടി ചീറങ്ങിപ്പോയ ഇരുന്ന കൊണ്ടു വാസവമെന്നും സംകൃതാചാര്യനും അടുത്ത പരിവാരത്തോളം പ്രവേശിക്കുന്നു)

സംകൃതാചാര്യനി—രാജപുത്രീ! മട്ടം വ്യസനിക്കാത്ത വൺരാജാവ ഇമ്മിണിയുള്ള ആളല്ല- വേലിയുടെ ചെറിയകുളയുടെ തോറായ ഇരവിധത്തിലാണെന്നു അറിഞ്ഞിട്ടു മറ്റൊരാളാവ നീയും ആലോചിക്കാതെ ഇരിക്കരുത്.

വാസവമെന്ന—(കണ്ണനീർവാഴ) അമ്മ! നിങ്ങൾക്കൊരു ശുഭാശാപം— എന്നൊക്കെ കാണുചിപ്പാത്ത വന്ന എന്റെ വക അങ്ങനെയൊന്നു അമ്മയെ ചിന്നി ഇങ്ങനെയൊന്നാൽ സംഗതിയുണ്ടു- വാസവമെന്നയുടെ ഈ സ്ഥിതിയാണു- ഇപ്പോൾ അവിടെ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലല്ലോ- ഇങ്ങനെയൊന്നാൽ നമ്മൾക്കു പ്രത്യേക കാര്യം ആരോണിക്കുന്ന പാടുമുണ്ടാ?

സംകൃതാചാര്യനി—എന്നിങ്ങ പ്രത്യേകമായൊരു കൊണ്ടു നന്നായൊരു ഇമ്മിണി പറയുന്നതും കൈമുഖമോടെ വെട്ടിച്ച് വേലിയെ വിനോദിപ്പിക്കുവാൻ വെണ്മനയാണു അമ്മയെ അമ്മിണി കീറിയതും.

വാസവമെന്ന—അമ്മ! ഇതു ശരിയാണു- നിങ്ങളുടെ മുൻപാകെ വെട്ടിച്ചു നിൽക്കത്തക്കവണ്ണം എന്നു വിനോദിപ്പിച്ചു- എന്നിവന്റെ കഥ കൊണ്ടു ഏതാണു ഈ പക്ഷവാദം എന്നു ഇത്രത്തോളമൊക്കെ- (കരയുന്നു)

സംകൃതാചാര്യനി—രാജപുത്രീ! മട്ടം കരയരുതു- വൺരാജാവ ഇമ്മിണിയുള്ള ആളല്ല- (നോക്കിട്ടു) അല്ലെങ്കിൽ അമ്മയെങ്കിലും ചെങ്കുളയുടെ കോപം ശിക്ഷിക്കുവാൻ എന്തിനായിത്തുടങ്ങൂ

വാസവമെന്ന—ഇങ്ങല്ലാം ഇപ്പോൾ അമ്മയുടെ മനോരാജ്യമാണു

(അനന്തരം രാജാവും വിദ്വേഷകനും പ്രവേശിക്കുന്നു)
രാജാവ—സഖേ! പ്രിയതമയെ മോചിപ്പിക്കുവാൻ
ഇപ്പോൾ ഏന്താണ് ഉപായം

വിദ്വേഷകൻ—അല്ല തോമേ! വിശ്വാദികളെ
ഉപായം ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം

രാജാവ—(സ്വന്താക്ഷത്തോടെ) സഖേ! വേഗം പറയൂ.

വിദ്വേഷകൻ—ഇവിടുന്ന് തുടങ്ങുന്നതുകൊണ്ട് പ്രഭാവം കാണിച്ചിട്ടുള്ള ബാഹുപരാക്രമത്തോടു കൂടിയ ആളാണല്ലോ എന്നല്ല, ആനകൾ കൂടാതെ മുതലായ അനവധി പട്ടുളക്കും സ്വാധീനത്തിലുള്ളവ. എന്നാൽ ഈ സൈന്യങ്ങളോടു കൂടിയ അന്തഃപുരത്തിൽ നടച്ച കയറി ആരണ്യകയെ വിടുത്തിക്കൊണ്ടു പോകാം

രാജാവ. 'സഖേ' ഈ ഉപദേശിച്ചതു ഞെരുക്കമായിട്ടുള്ളതാണ്.

വിദ്വേഷകൻ—എന്താണ് ഞെരുക്കം? കണ്ണൻ, വാകനൻ, വൃദ്ധൻ, കണ്യകു മുതലായവർല്ലാതെ ഒരു മനുഷ്യനും അവിടെ ഇല്ല

രാജാവ—(പ്രകടത്തോടെ) വിദ്വേഷകൻ! എന്താണ് ഈ സംഭവവും പറയുന്നതും ദേവിയുടെ പ്രാസാദകല്പനയെ അവളെ മോചിപ്പിക്കുവാൻ ഒരുപാടും പറിട്ട് അതുകൊണ്ടു ദേവിയെ പ്രസാദിപ്പിക്കേണ്ടതിന് ഏന്തിനെയാണ് പറയു

വിദ്വേഷകൻ—ഒരു കാസം മുഴുവൻ പട്ടിണി കിടന്നു ജീവിച്ചിരിക്കും എന്നാൽ ചണ്ഡീദേവി പ്രസാദിക്കും.

രാജാവ—(ചിരിച്ചിട്ട്) പരിഹസിക്കേണ്ട- ദേവിയെ പ്രസാദിപ്പിക്കുവാൻ എന്താണ് മാർഗ്ഗം പറയു

ധാര്യത്തോടെ തുടങ്ങിവളെയഥ ചിരി

ചിട്ട പുൽകട്ടയാ ഞാ

നൊട്ടേറെ അട്ടിമിന്നിച്ചിഹ ഹവിതകതി

ജീതിയോ ചേർന്നിടേന്നു

ചിട്ടെന്ത്യ കാലുൽവീണിട്ടുടവാട്ട തൊഴുകെ

ചേക്കയോ വേണുതിപ്പോ

ഛോട്ടം തോന്നുന്നതില്ലെന്നൊരു വഴിയതു മറ്റും

പ്രീതി ദേവിക്കു ചെപ്പാൻ

൧

ഏതെങ്കിലും വരു ദേവിയുടെ അടുക്കുവേക്കു തന്നെ പോകുക

വിട്ടുപോകൻ—ഇവിടുന്ന് പോയിക്കൊട്ടു- ഞാനങ്ങ
ടേക്കു ഇല്ല- ഇപ്പോൾ തന്നെയുണ്ടു രേഖവധേനു ഞാൻ
ബന്ധനത്തിൽനിന്നു വിട്ടുപോന്നത.

രാജാവ.—(ചിരിച്ചിട്ടു- കഴുത്തിൽ പിടിച്ചു വലിക്കു
ന്നു) വിസ്തരി! വരു- വരു- (ചുറ്റി നടന്നു നോക്കിട്ടു) ദേവി
ഇതാ ഒന്നുകാലികയിൽ ഇരിക്കുന്നു- അടുത്തു ചെല്ലുകത
ന്നെ. (ലക്ഷ്മിയോടേ അടുത്തുചെല്ലുന്നു).

(വാസവദത്ത വ്യസനത്തോടെ ചീറത്തിനേൽനി
ന്ന ഏഴുനില്ക്കുന്നു)

രാജാവ.—

എന്തി ഭൂതം ചീറമൊഴിച്ചെഴിപ്പാ

നന്നൊരുമപ്പെടുക്കിതു മുക്കുമല്ലാ

നോക്കിന്നു കാക്കുന്നവനിങ്ങിനെ ജ്വീ

ചേക്കുന്നതെന്നിന്നധികാരത്താൽ

൨.

വാസവദത്ത—(മുഖത്തു സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിട്ടു) ഞ
തുപുത്ര! ഇവിടുന്ന് ഇപ്പോൾ നന്നെ ലക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു
വല്ലോ.

രാജാവ്—പ്രിയേ, സത്യമാണു- പ്രത്യക്ഷമായിട്ടു തന്നെ തെറ്റു ചെയ്തിട്ടു പിന്നെ ഭവതിയെ പ്രസാദിപ്പിക്കുവാൻ നോക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഞാൻ ലജ്ജിതനായിരിക്കുന്നു.

സാംക്രത്യായനി—(പീറ്റം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു) മഹാരാജാവേ! ഈ പീറ്റത്തിന്മേൽ ഇരിക്ക

രാജാവ്—(പീറ്റം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു) ഇതാ ഇവിടെ ഭവിയും ഇരിക്കട്ടെ

(വാസവദത്ത നിമുത്തംരിക്കുന്നു).

രാജാവ്—ദേവ: ഭവതി നിവർത്താണോ ഇരുന്നതാണോ ഇവിടെ തന്നെ ഇരിക്കാം- (നിവർത്തിരുന്നു തൊഴുതുകൊണ്ടു) പ്രിയേ! പ്രസാദിക്കണേ- പ്രസാദിക്കണേ നമസ്കരിക്ക കൂടി ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഏതെങ്കിലും നോക്ക ഏന്താണിതിനെ ഗംഭീരമായി കോപിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ചിട്ടീഭംഗം വെടിഞ്ഞിട്ടധികരുമുമ്പോ

രോദനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്

തെല്ലയോ ചുണ്ടിളക്കി സ്തംഭിതവുചയനാ

നിശ്വസിക്കുന്നുവല്ലോ

ചൊല്ലുന്നില്ലാത്തതോരോ മുമ്പകലകളും

താഴ്ന്നി യെന്നോ നിന്നെക്കു

ന്നല്ലേ നിൻകൊപമേവം വിധമല്ലൊളിയു

സ്വേന്നപോലേകിട്ടുന്നു

൩

പ്രിയേ! പ്രസാദിക്കണേ- പ്രസാദിക്കണേ- (കാലുൽ വീഴുന്നു)

വാസവദത്ത—അവിടുന്ന് വലിയ സുഖിയനാണല്ലോ. ഏന്തിനാണു പിന്നെ വ്യസനിക്കുന്നവരെ വ്യസനിച്ചുക്കുന്നത. ആകാണിവിടെ കോപിച്ചിരിക്കുന്നതു്

സാംക്രൂത്യായനി—ഛോരാജാവേ! ഏഴുനാൾ ഇതു കൊണ്ടെന്നാണ്? ഇവളുടെ വ്യസനകാരണം കരറാ ന്നാണ്

രാജാവ്—(സംഭ്രമത്തോടെ) അയ്യോ! എന്താണത്?
(സാംക്രൂത്യായനി ചെവയുൽ പറയുന്നു).

രാജാവ്—(ചരിച്ചിട്ട്) ഇങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ മട്ടം വ്യസനിക്കേണ്ട ഇതു ഞാനും അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്- ഇപ്പോഴും സാധിച്ചാൽ മേവിയെ ഭാഗ്യത്താൽ വളിപ്പിക്കാം സംശയമില്ല അല്ലെങ്കിൽതന്നെ ഭ്രമവർഷാധിന്റെ സ്ഥിതി യറിഞ്ഞു ഞാൻ അടങ്ങിയിരിക്കുകോ? എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വർത്തമാനങ്ങളറിഞ്ഞിട്ട് ഇവിടെ കുറച്ചു ഭിക്ഷുക്കാരും അവിടെയുള്ള സ്ഥിതി യിതാണ്

സൈന്യമേള വിജയസേനനെ മുന്നിലാക്കി
ചെന്നിട്ട് രാജ്യകുലത്തുടക്കമൊന്നാക്കം
പിന്നെ കലിംഗനാളിയാൽ ഓരോ കോട്ടകനിൽ
ചെന്നിട്ടിരിക്കുകൊരു മട്ടിലൊക്കെ വെച്ചു

ഭക്തസ്ഥിതിയിലുള്ള അവനെ.

മുന്നെ ചൊല്ലിട്ട് വിട്ടുപോയവിധമെന്നേ
നമ്മുടെ സൈന്യമെല്ലാം
കൊന്നായ് ചെന്നിട്ട് വന്നോരവരുടെ പടയ
കൊണ്ടും ഭക്തകാക്കി
ഇന്നല്ലെന്നാകിൽ നാളെ പൂരിചിന്നൊട്ടു മട
ന്നിട്ട് കോട്ടക്കകത്തും
പിന്നെ ബന്ധിച്ചുവെന്നാ സമരമകിൽ ഹനി
മെന്നതോ കേട്ടിടാം തേ

സാംക്രൂത്യായനി—രാജപുത്രീ! വർത്തമാനം ഒന്നും പ്രവർത്തിക്കാതെരിക്കുകയില്ലെന്നു ഞാൻ മുൻപു തന്നെ പറഞ്ഞല്ലോ?

വാസവമന്ത—ഇക്കിനെയാണെങ്കിൽ ഏനിക്കു ഇ
ഷ്ടം തന്നെ

കാവൽക്കാർത്തി—(പ്രവേശിച്ചിട്ടു സ്വാമി ജയിച്ചാ
ണ്, ജയിച്ചാലും വിജയസേനനിതാ ഭ്രമപർവ്വതാഭാവി
ന്റെ കണ്ഡുകിയോടുകൂടി അത്യന്തസന്തോഷത്തോടെ ഇ
ഷ്ടവർത്തമാനമറിയിക്കുവാനായിട്ടു പടിക്കൽ വന്നു നില്ക്കു
ന്നുണ്ട്.

വാസവമന്ത—(പുഞ്ചിരിയൊന്നു) അമ്മേ! ആയുഷ
കുനെനെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്ന കാരിരിയായി തോന്നുന്നു

സാംകൃത്യാനന്ദി. വസന്താഭപക്ഷപാതിനിയല്ലേതോ
ന്റെ ഭരണം പറയുന്നുല്ല.

രാജാവ—അവരെ വേഗത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വ
രണം.

കാവൽക്കാർത്തി—അക്കിനെ തന്നെ. (പോയി)
(അന്നന്തരം വിജയസേനനും കണ്ഡുകിയും പ്രവേശി
ക്കുന്നു).

വിജയസേനൻ—ഏതോ കണ്ഡുകീ! ഇപ്പോൾ സ്വാമി
യുടെ തിരുമുൻപാകെ കാണാകുന്നു വെച്ചിട്ടുള്ള സൈ
ന്യം, സത്യമായിട്ടും, ഇത്രയെന്നു പറഞ്ഞറിയിപ്പാൻ പ്ര
യാസം.

കണ്ഡുകി—വിജയസേനാ! ഇതു പരമാർത്ഥമാണു- ആ
ഖ്യാപിച്ചു നോക്കൂ.

ഏതാകിലും സ്വാമിയെ യൊന്നു കണ്ടാ

ലേത്തും സുഖം ഭൂതൃജ്ജനത്തിനെല്ലാം

ഏതൊതിടാം കല്പനപോലെ കാര്യം

ചിന്തിച്ചു സാധിച്ചവനുള്ള സൈന്യം സ

ർജ്ജാഭാ—(അടുത്തു ചെന്നു) സ്വാമി ജയിച്ചാലും ജ
യിച്ചാലും

(രാജാവു രണ്ടാളേയും ആഖിംഗനം ചെയ്യുന്നു).

കഞ്ചിക—കഹാദാജാവു ഭാഗ്യത്താൽ വധിക്കുന്നു

കൊന്നു കഖിംഗനെ തട്ടരിൽ

ചിന്നെൻസ്ഥലിക്കു രാജ്യവും നൽകി

ഇന്നതിനാൽ ഭവഭാഷാ

നന്നായൊപ്പിച്ചു വിജയസേനനോടൊ ക.

വാസവദത്ത—അമ്മേ! ഈ കഞ്ചികിയെ അറി
യുകോ?

സാംകൃത്യന്തി—അല്ല! അന്നറിയില്ലെന്നോ? ഭ
വതിയുടെ ഇളയക്കു എഴുത്തു കൊടുത്തയച്ചവനിവനാ
ണല്ലോ

രാജാവ—നല്ലത- വിജയസേനൻ വലിയ കാര്യമാ
ണ പ്രവർത്തിച്ചത.

(വിജയസേനൻ നമസ്കരിക്കുന്നു).

രാജാവ—ദേവീ! ഭാഗ്യത്താൽ വധിക്കുന്നു- ഭഗവ
ൽരാജാവിനെ രാജ്യത്തിൽ വാഴിച്ചു.

വാസവദത്ത—(സന്തോഷത്തോടെ) അന്നനുഗ്ര
ഹീകരായി.

വിദ്യക്കൻ—ഇങ്ങിനെമുള്ള അദ്ധ്യയനകാലത്തു കോ
വിലകളെണ്ണുന്ന ഇക്കാരെക്കു ചെയ്യുന്നുതാണ- (രാജാവി
നെ ചൂഷിക്കാണിച്ചു വീണ വായിക്കുന്നതായി നദിച്ച) ഗു
രുപുഷ- (തന്റെ പുണരൽ കാണിച്ച) ബ്രാഹ്മണസല്ലാ
ര- (ആരണ്യകയെ സൂചിപ്പിച്ച) ചങ്ങലവെച്ചവരെ വി
ദ്യക്കുക.

രാജാവ—(വാസവദത്തെ അറിയാതെ അഭിചിട്ട) ന
ല്ലതേ സഖോ നല്ലത.

വിദ്യക്കൻ—ആളെ, എന്താണ ഇവിടുന്ന കന്നം
കല്പിക്കാത്തത?

വാസവദത്ത—(സംകൃത്യാനിയെ നോക്കി. പഞ്ചിരീയോടേ) ഈ വിദ്യയിൽ ആരണ്യകയെ മോചിപ്പിച്ചു വല്ലോ

സംകൃത്യാനി—ആ പാവത്തിനെ ബന്ധിച്ചതുകൊണ്ട് എന്താണു്

വാസവദത്ത—നന്ദയുടെ ഇഷ്ടം പോലെയാവട്ടെ.

സംകൃത്യാനി—എന്നാൽ ഞാൻ തന്നെ ചെയ്തിട്ടു അവളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു വിടാം- (പോയി)

കഞ്ചുകി—ദ്രുപദപക്ഷമൊരാളാവണമെങ്കിൽ കല്പിച്ച യജ്ഞം "അവിടുത്തെ ഭയംകൊണ്ട് എല്ലാം വിചാരിച്ചുപോലെ സ്വാധീച്ചു- അതുകൊണ്ട് ഈയുള്ളവരിടുത്തെ പ്രാണങ്ങൾ തന്നെ- എന്നി ഇഷ്ടപ്രകാരം നിശ്ചയിക്കുന്നതിന്നു അവിടുന്ന് മരണ പ്രമാണം"

(രാജാവു ലജ്ജയോടെ മലം താഴ്ന്നി യിരിക്കുന്നു)

വ.ജയശേനൻ—സ്വാമി! തിരുനെന്തൂലിലേ നേരെ ഭഗവൽക്കരാജാവായുള്ള സന്തോഷാധിക്യം പാഞ്ഞുനിൽപ്പാൻ പ്രയാസമാണു്

കഞ്ചുകി—“അവിടുത്തേക്കു തരുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന ഏന്റെ മകളായ പ്രിയദർശിക കൈവിട്ടുപോയതുകൊണ്ടു ഞാനുമായി ചാട്ടു യുദ്ധത്തില്ലെന്നുവെച്ചു വ്യസനമുണ്ടെങ്കിലും അവിടുന്ന് വാസവദത്തയെ വിവാഹം ചെയ്തു ആളാകയാൽ ആ വ്യസനവും മീനം’.

വാസവദത്ത—(കണ്ഠനീരോടെ) ആയ്യാ കഞ്ചുകീ! ഏന്റെ സോദരി കൈവിട്ടുപോയതെ എങ്ങിനെയാണു്

കഞ്ചുകി—രാജപുത്രി! ആ മഹിംഗന്റെ യുദ്ധകോലാഹലത്തിൽ അന്തഃപുരസ്ത്രീകളെല്ലാം ഭാരോ വഴിക്കാടിപ്പോയ സമയം ദൈവഗദ്യം ഞാനവളെ കണ്ടെത്തി അപ്പോഴവളെ ഇന്നു് പഠിപ്പിച്ചു വെച്ചു ഞാനവ

ഒരു കൂട്ടി വസ്ത്രാഭാവിന്റെ അടുക്കലേക്കു പുറപ്പെട്ടു- പിന്നെ വിചാരിച്ചു നോക്കിട്ടു അവളെ വിസ്മയകരമായി കൈവശം ഏല്പിച്ചു പുറത്തു പോയി വരുന്നതിനിടയിൽ ആരോ ചിലരെല്ലാം വന്നു വിസ്മയകരവോടുകൂടി ആ പ്രദേശം തന്നെ നശിപ്പിച്ചു കളഞ്ഞു.

രാജാവ്—(പുഞ്ചിരിയോടെ) വിജയസേനാ! ഏതു പറയുന്നു.

കഞ്ചുക!—പിന്നെ ജാനവിടെ ചെന്നു അന്വേഷിച്ചു നോക്കി- യാതൊരു വിവരവുമുണ്ടായില്ല അന്നു മകൾ ഏവിടെയാണു ഇരിക്കുന്നതെന്നു ഇപ്പോഴും അറിവില്ല.

മനോരമ—(പ്രവേശിച്ചിട്ടു ഭട്ടിനീ! ആ പാപം മരിക്കാമായിരിക്കുന്നു.

വാസവദത്ത—(കണ്ണുനീരോടെ) നീ പിന്നെ പ്രിയദർശികയുടെ വർത്തമാനം വല്ലതും അറിയുകോ?

മനോരമ—പ്രിയദർശികയുടെ വർത്തമാനമൊന്നും എനിക്കു അറിവില്ല- ഈ ആരണ്യക മദ്യമാണെന്നുള്ള വ്യാജേണ കുറെ വിഷം വെത്തി കുടിച്ചു മരിക്കാറായിരിക്കുന്നു എന്നാണു അറിയിച്ചത- എനി കട്ടിന്നു യുവളെ മരുമ്പിച്ചാലും- (കരഞ്ഞുകൊണ്ടു കാല്ക്കൽ വീഴുന്നു).

വാസവദത്ത—(വിചാരം) അയ്യോ! കഷ്ടകേടും ആരണ്യകയുടെ വർത്തമാനംകൊണ്ടു പ്രിയദർശികയിൽ അമുഖ്യ വ്യസനംകൂടി എന്നിങ്ങനെ ആ പോകുന്നു. ജനങ്ങൾ വല്ലാത്തവരാണ്- ഒരു സഭയും ഏതെന്നു തന്നെ കററുവല്ലവിധവും സംശയവുമുടനീളം അതുകൊണ്ടു ഇതാണു ഇവിടെ യുക്തം- (സംഭ്രമത്തോടെ പ്രകാശം) മനോരമേ! അവളെ ഇങ്ങു തന്നെ വേഗം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരണം- പാ

താളത്തിൽനിന്നു വിഷവൈദ്യം പഠിച്ചിട്ടുള്ള ആയുർവ്വതൻ ഇതിന്നു സമയനാണു

(മനോരമ പോയി).

(അനന്തരം മനോരമ താങ്ങിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു വിഷം ബാധിച്ചതായി നടിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ആരണ്യക പ്രവേശിക്കുന്നു).

ആരണ്യക—അപ്സ മനോരമ! ഏന്തിനാണു ഏകനെ ഇങ്ങട്ടേങ്ങക്കു കൊണ്ടുപോകുന്നതു്,

മനോരമ—(വിഷാകണ്ഠയാടേ) അയ്യായ്! കഷ്ടംകഷ്ടം! ഇവളുടെ കണ്ണിൽകൂടി വിഷം കയറി പോയല്ലോ—(വാസവദത്തയെ നോക്കിട്ട്) ഭട്ടിനീ. വേഗം രക്ഷിക്കണേ- വേഗം രക്ഷിക്കണേ- ഇവൾക്കു വിഷം വല്ലാതെ കയറിയുതിക്കുന്നു.

വാസവദത്ത—(സംഭ്രമത്തോടെ രാജാവിന്റെറ കൈക്കു പിടിച്ച്) ആയുർവ്വതാ! ഏഴുനീക്കം- ഏഴുനീക്കം- ഈ പാപം മരിക്കാറായിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

(ഏല്പാപരം കാണുന്നു).

കണ്യക—(നോക്കിട്ട്) ഇവളെന്റെ രാജപുത്രിയായ പ്രിയദർശികയെപ്പോലെ തന്നെ യാരിക്കുന്നുവല്ലോ. (വാസവദത്തയോടായിട്ട്) ഈ കന്യക എവിടന്നാണു്

വാസവദത്ത—ആയ്! വിന്ധ്യകേതുവന്റെറ കകളാണു- അദ്ദേഹത്തെ സംഹരിച്ചു വിജയസേനൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വന്നതാണു്.

കണ്യക—അദ്ദേഹത്തിന്നു ഏതു പുത്രി! ഇവളെന്റെ രാജപുത്രി തന്നെയാണു- നിഭാഗ്യവാനായ ഞാൻ അയ്യായ്! ഹതനായു- (നിലത്തു വീണ ഏഴുനീറിട്ട്) രാജപുത്രി! ഇവളിവിടുത്തെ സോദരയായ പ്രിയദർശികയാണു്

വാസവദത്ത—അതൃപ്തപുത്രാ! രക്ഷിക്കുവേണ- രക്ഷിക്കുവേണ- ഏന്റെ സമോദരിയീതാ മരിക്കുന്നു

രാജാവ—അനുശ്ചയിക്ക- അനുശ്ചയിക്ക- നോക്കട്ടെ അമ്മേ! കഷ്ടം! കഷ്ടം!

പുനേൻ നിറങ്ങു വരിയുന്ന സരോജകൊട്ടി
പേരും മദാ മധു കട്ടിച്ചതിനെത്തി ഭ്രംശം
വെണ്ണു ധീരം സ്വദിതി പെട്ടതുപൊഴേ ധാ
ചിത്തിക്കിലാശ വിധിതെറുകിലൊട്ടമേശാ വ

മനോരമ! “നീണക്കു ബോധമുണ്ടോ” എന്ന് ചോദിക്ക.

മനോരമ. സഖീ! നിനക്കു ബോധമുണ്ടോ? (കണ്ണുനീരോടെ ഉരുട്ടി വിളിച്ചിട്ട) സഖീ! നിനക്കു ബോധമുണ്ടോ എന്നാണ ചോദിച്ചത

പ്രിയദർശിക—(സുഷുപ്തമാണെ) ഇക്കൊണ്ട് മഹാരാജാവിനെ കാണാത്തതുകൊണ്ട് (പകുതിപറഞ്ഞു മോഹാലസ്യപ്പെടുന്നു).

രാജാവ—(കണ്ണുനീരോടെ).

കണ്ണിപ്പൊളിവരം ചിമ്മിടുന്നു, ഹരമി

ദിക്കിക്കൊന്നിക്കുസമായ്

കപണ്ണിൻതൊണ്ട യെച്ച വാക്കു പറവാൻ

വയ്ക്കതെയായ് വന്നുരേ

ശ്വാസം നിന്നതിവരംകു, കഷ്ടതീവനോ

നിശ്ശേഷനായീ, വിഷം

കുസമതകൃതയാലതാണകിലപ്പം

ദാഹം നമുക്കൊക്കുകിൽ

ന

വാസവദത്ത—(കണ്ണുനീരോടെ) പ്രിയദർശിക! എഴുന്നീല്ക്ക- എഴുന്നീല്ക്ക- മഹാരാജാവിനാ ഇരിക്കുന്നു. നോ

കു- അല്ല! ഇവളുടെ വേഷനെയും ശരിയുപയോഗം അറിവില്ലാതെ കല്പിക്കാൻ ഞാൻ ചെയ്തുകൊണ്ടായിരിക്കുമോ നീ ഇപ്പോൾ കേൾക്കപ്പെട്ട മിണ്ടാതെ യിരിക്കുന്നത് എന്നാലും പ്രസാദിക്കണേ- പ്രസാദിക്കണേ- ഏഴുനീളം- ഏഴുനീളം- ഏനി കരിക്കലും അനാചാരം ചെയ്തില്ല- (മേലെട്ടു നോക്കിട്ട്) അയ്യോ! പാപി ദൈവമേ! ഞാൻ നിന്നെ എന്നാണു വിചേരുന്നത് എന്റെ സോക്കരിയെ ഈ നിയമലാക്കി കാട്ടിക്കൊടുത്തുവല്ലോ- (പ്രിയദശികയുടെ മേൽ ചെന്നു വീഴുന്നു)

വിദൂഷകൻ—അല്ലേ തോഴരേ! എന്നാണു ഭൂതനായിരിക്കുന്നത് ഇതു വിശ്വസിക്കേണ്ടുന്ന സമയമല്ല- വിഷം കുടറിയാൽ ഭഗവതാണു- തന്റെ വിദ്യാവൈഭവം കാണിക്കു

രാജാവ്—കു- ശരിക്കണേ- (പ്രിയദശികയെ നോക്കിട്ട്) ഞാനിത്രനേരവും അന്ധാലിച്ചു പോയി- എനിയെങ്കിലും ഇവളെ ജീവിപ്പിക്കട്ടെ- വെള്ളം- വെള്ളം.

വിദൂഷകൻ—(പോയി പിന്നെ പ്രവേശിച്ചിട്ട്) വെള്ളമിതാ

(രാജാവു അടുത്തുചെന്നു പ്രിയദശികയുടെ മേൽ കൈവെച്ചു കരസ്ഥമാക്കി നടിക്കുന്നു- പ്രിയദശിക പതുക്കെ ഏഴുനീളുന്നു).

വാസവദത്ത—അയ്യോ! ഭാഗ്യത്താലേന്റെ ശിനി ജീവിച്ചുവന്നു

വിദൂഷകൻ—അമ്പാ! കഥാരാജാവിന്റെ വിദ്യാവൈഭവം!

കഞ്ചകി—അയ്യോ! കഥാരാജാവിന്റെ നന്മത്രെ അന്നു കരുതിക്കിട്ടും തെറ്റില്ല.

പ്രിയദശിക—(പതുക്കെ ഏഴുനീറുന്ന അവിധി

ഭുനന്തായി നെല്ലു വിഷാദത്തോടെ അസ്തമിക്കുമായിട്ട് മനോരമേ! ഞാൻ വളരെ നേരം ഉറങ്ങിപ്പോയി.

വിദ്വേഷകൻ—അല്ലേ കോഴരേ! ഇവിടുത്തെ വൈദ്യം സഹലമായി

(പ്രിയദശിക കണ്ഠഗന്ധത്തോടെ രാജാവിനെ നോക്കിട്ട് ലജ്ജയോടെ കാണേയാണു മുഖം താഴ്ത്തി ഇരിക്കുന്നു).

വാസവദത്ത—(സന്തോഷത്തോടെ) അയ്യപ്പനോ ഇവളെത്തന്നെ ഇപ്പോഴും വേദവിധം ചെയ്യുന്നത?

രാജാവ. (പ്രബലമായിത്തോടെ)

മനോഹ്യാലാഭതഃശ്ലാ കിഥി ബ.ക. വചനം

നല്ലവണ്ണം തെളിഞ്ഞി

ല്ലെന്നല്ലാ യഥാഭിമാനം പൂർവ്വകമായി

ക്ഷിപ്തമായി തീർന്ന ദേഹം

കന്നൊക്കും കൊങ്ക ഓലിപ്പൊരു വിധമുണ്ടെ

തീർന്നതില്ലത്ര പാതിത

ലിന്നയത്രാ ത്രക്കമാകും വിഷമിവളെ യോഗി

ചിട്ടയോ? നല്ലവണ്ണം

൧൦

കഞ്ചുകി. —(പ്രിയദശികയോട്) രാജപുത്രി! ഭവതിയുടെ പിതൃഭാസന താ (കാലംതീർന്നു):

പ്രിയദശിക—(നോക്കിട്ട്) അല്ലാ! വിനയവസ്ത്രവന്ന അയ്യകഞ്ചുകിയോ. (കണ്ണുനീരോടെ) അയ്യോ അച്ഛാ! അയ്യോ അമ്മേ!.

കഞ്ചുകി. —രാജപുത്രി! കരയരുള. ഭവതിയുടെ അപ്പനമ്മമാർ സഖ്യമായിരിക്കുന്നുണ്ടു വാസരാജാവിന്റെ വൈദ്യവംകൊണ്ടു ആ രാജ്യവും മുൻപേഞ്ഞപ്പോലെ തന്നെയായി

വാസവദത്ത. —(കണ്ണുനീരോടെ) കഞ്ചി! ഇവടെ വ.

എനിയെങ്കിലും ഭഗിനീരസ്യം കാണ്ക- (കഴുത്തിൽ കെട്ടിപ്പുണർന്നു) ഇപ്പോൾ എനിക്കു ഞ്ഞോസുകായി.

വിദ്യകൻ—ഞാളേ, ഇവിടുന്ന് ഭഗിനിയെ കെട്ടി പ്രിതിച്ചിരിക്കുന്ന സന്തോഷിച്ചിരിക്കുന്നു- വൈദ്യൻ സമ്മാനം കൊടുപ്പാൻ മനസ്സാക്കുകയായിരിക്കും ഇല്ലേ?

വാസവദത്ത—വാസനകാ! മറന്നിട്ടില്ല.

വിദ്യകൻ—(രാജാവിനോടു ചുമ്മിരിക്കുകയായിട്ട്) വൈദ്യ! കൈ കാണിക്ക- തക്കതായ സമ്മാനം തരികാം.

(രാജാവു കൈ കാണിക്കുന്നു).

(വാസവദത്ത പ്രിയപ്പെട്ടവയുടെ കൈ പിടിച്ചു കൊടുക്കുന്നു).

രാജാവ—(കൈ വലിച്ചിട്ട്) ഇവളെന്തിനാണു? ഇപ്പോൾ തന്നെ ഭവതി മരുവിധം പ്രസാദിച്ചു.

വാസവദത്ത—ഇവിടുനിവളെ വാങ്ങാതിരിപ്പാനെന്നാണു? അപ്പൻ മുൻപുതന്നെ തന്നിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

വിദ്യകൻ—ദേവി മാനസീയയാണ- മരിക്കലും വിപരീതം പ്രവർത്തിക്കുക.

(വാസവദത്ത രാജാവിന്റെ കൈ പിടിച്ചു വലിച്ചു പ്രിയപ്പെട്ടവയെ കൊടുക്കുന്നു).

രാജാവ—ദേവി ഏല്പാറിനും ശക്തയാണ- നമുക്കു മരിച്ചൊന്നും ചെയ്യാൻ പാടില്ലല്ലോ.

വാസവദത്ത—ആയുർപത്രം ഇതിൽപരം അറിവു ദുഷ്ടനും ഏതൊരു പ്രിയനാണു ചൊല്ലേണ്ടുന്നതു?

രാജാവ—ഇതിനേക്കാൾ പ്രിയമെന്താണു? ഞ്ഞോ ചിട്ടു നോക്ക.

പിന്നെയും ദുസ്സംവർദ്ധനയിലും

രാജ്യം ലഭിച്ചിരിക്കാൻ

നന്നക്കോപമെന്ന നീയുടേനി
 എന്നിൽ പ്രാദാദിച്ചതേ
 എന്നല്ലതെ മരിച്ചിടാനുടേതും
 നിന്നോടു ചേർന്നിടീനാ
 ഉന്നതാസ്തിതിലേറെ യൊന്നു ഹിതമാമ്
 ചേരേണ്ടതാരോമലേ
 എന്നാലും ഇതിരിക്കട്ടെ.

൧൧

(ഭാരതവാക്യം).

ഭാരതൻ വൃഷ്ടിച്ചെടുത്തവനിയിലധികം
 സ്വസ്ഥമുണ്ടാവണം, ഭൂ
 ഭവേന്ദ്രന്മാർ മഖം ചെയ്തതരിലതിനായ്
 പ്രീതിയും ചേർത്തിടേണം
 ആവേണം പുഷ്ടിയായി പ്രളയമതുവരെ
 അതു സത്സംഗമെന്നും,
 പാവേണം ദുസ്സഹം ഹാ പിശുനജനവച
 സ്സാക്ഷയും മേൽമേലേ

൧൨

(എല്ലാവരും ചൊരി).

(ഇങ്ങിനെ നാലാമങ്കം).

